

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

E-misszió
Természet- és Környezetvédelmi Egyesület

A Daru-rét (HUHN20124) különleges természetmegőrzési terület fenntartási terve

Nyíregyháza
2014

Ügyfél

Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság

Együttműködő partner

E-misszió Természet- és Környezetvédelmi Egyesület.

Vezető szakmai koordinátor

Dr. Magura Tibor

Szakmai koordinátor

Lesku Balázs

Olajos Péter

Vezető természettudományi szakértő

Dr. Szigetvári Csaba

Vezető agrárgazdálkodási szakértő

Tóth Sándor

Közreműködő szakértők

Dr. Baranyi Tamás

Dr. Forgács Zoltán

Hauberger Júlia

Juhász Krisztina

Juhász Krisztina

Lukács Attila

Tóth Pál

Zsigó Krisztina

Varga András

© Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság 2014

Ez a dokumentáció a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény értelmében szerzői jogvédelem alatt áll. A dokumentáció nyilvános, a megfelelő hivatkozások mellett szabadon felhasználható és terjeszthető!

Tartalomjegyzék

I. Natura 2000 fenntartási terv	5
1. A terület azonosító adatai.....	6
1.1. Név	6
1.2. Azonosító kód	6
1.3. Kiterjedés	6
1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek	6
1.5. Érintett települések	6
1.6. Egyéb védettségi kategóriák.....	7
1.7. Tervezési és egyéb előírások.....	7
2. Veszélyeztető tényezők.....	8
3. Kezelési feladatok meghatározása	12
3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése	12
3.2. Kezelési javaslatok	13
3.2.1. Élőhelyek kezelése	13
3.2.2. Élőhely-rekonstrukció és élőhelyfejlesztés	31
3.2.3. Fajvédelmi intézkedések.....	32
3.2.4. Kutatás, monitorozás	33
3.2.5. Mellékletek	35
3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében.....	36
3.3.1. Agrártámogatások.....	36
3.3.2. Pályázatok.....	40
3.3.3. Egyéb	40
3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja.....	41
3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök.....	41
3.4.2. A kommunikáció címzettjei.....	41
3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel	45
II. A Natura 2000 fenntartási terv készítését megalapozó dokumentáció.....	48
1. A tervezési terület alapállapot jellemzése	49
1.1. Környezeti adottságok.....	49
1.1.1. Éghajlati adottságok	49
1.1.2. Vízirajzi adottságok	49
1.1.3. Talajtani adottságok	50
1.2. Természeti adottságok.....	50
1.2.1. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek.....	52
1.2.2. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű növényfajok	56
1.2.3. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű állatfajok	57
1.2.4. A tervezési területen előforduló egyéb jelentős fajok	60
1.3. Területhasználat	61
1.3.1. Művelési ág szerinti megoszlás	61
1.3.2. Tulajdoni viszonyok	62
1.3.3. Területhasználat és kezelés.....	62
2. Felhasznált irodalom	65
3. Térképek.....	66

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

Tervezési terület neve:	Daru-rét különleges természetmegőrzési terület (kTT)
-------------------------	--

1.2. Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója:	HUHN20124
--------------------------------	-----------

1.3. Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése:	117,84 ha
--------------------------------	-----------

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

1.4.1. Jelölő élőhelyek

- 6410 - Kékperjés láprétek meszes, tőzeges, vagy agyagbemosódásos talajokon (*Molinion caeruleae*)
- 6440 - *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei
- 7230 - Mészkedvelő üde láp- és sásrétek

1.4.2. Jelölő fajok

- Réti angyalgyökér (*Angelica palustris*)
- Nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*)
- Hosszúfogú törpecsiga (*Vertigo angustior*)

A Natura 2000 adatlapon korábban már szereplő, de a fenntartási tervet megalapozó felmérések alapján jelölő értéknek javasolt közösségi jelentőségű faj:

- Vidra (*Lutra lutra*)

A Natura 2000 adatlapon korábban nem szereplő, de a fenntartási tervet megalapozó felmérések alapján jelölő értéknek javasolt közösségi jelentőségű faj:

- Hasas törpecsiga (*Vertigo moulinsiana*)

1.5. Érintett települések

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye: Nyírfákó, Petneháza

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészeletről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet (a továbbiakban: KvVM rendelet) tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

1.6. Egyéb védettségi kategóriák

Típus	Kód	Név	Kiterjedés	Védetté nyilvánító jogszabály száma
„Ex lege” láp	HNL104	Daru-rét	117,84 ha	1996. LIII. tv. a természet védelméről

A tervezési terület az Országos Ökológiai Hálózat magterület övezetével (100%) átfed.

A tervezési terület nem érint különleges madárvédelmi területet.

1.7. Tervezési és egyéb előírások

1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv

A tervezési területre természetvédelmi kezelési terv nem vonatkozik.

1.7.2. Településrendezési eszközök

- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megye közgyűlésének 19/2011 (XII.1.) önkormányzati rendelete Szabolcs-Szatmár-Bereg Megye Területrendezési terve elfogadásáról
- Nyírfákó község Önkormányzatának 10/2006. (IX.27.) Ör. Rendelete Nyírfákó község igazgatási területe Szabályozási Terveinek és Helyi Építési Szabályzatának jóváhagyásáról

1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek

A tervezési területen üzemtervezett erdő nem található.

1.7.4. Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek

I/5. Szabolcs-Szatmár-beregi apróvadas körzet vadgazdálkodási terve. **Érvényes:** 2014-ig. (Készítését az Országos Vadgazdálkodási Adattár koordinálta.)

Haladás Vadásztársaság, Rohod (vadgazdálkodási egység kódszáma: 15-852810-1-4-1) vadgazdálkodási üzemterve. **Érvényes:** 2017-ig. Kelt: 2006. december 15. Jóváhagyta: Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei MGSzH, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.

1.7.5. Halgazdálkodási tervek

Halgazdálkodási terv a területre vonatkozóan nem áll rendelkezésre.

1.7.6. Vízyűjtő-gazdálkodási terv

Lónyai-főcsatorna alegység vízyűjtő-gazdálkodási terve - Közreadta a FETIKÖVIZIG és a Vízügyi és Környezetvédelmi Központi Igazgatóság. Esedékes felülvizsgálat éve: 2015.

1.7.7. Egyéb tervek

Réti angyalgöyökér (*Angelica palustris*) fajmegőrzési terve. Kiadta: Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium, Természetvédelmi Hivatal, 2006. Jóváhagyta: Dr. Persányi Miklós Környezetvédelmi és Vízügyi Miniszter, 2006.

2. Veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H= nagy, M=közepes, L= kis jelentőségű)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő, illetve jelölő státusra javasolt élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A02.03	gyepterület átalakítása szántóvá	H	3	6440 (<i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétjei), 6410 (Kékperjés láprétek meszes, tözeges, vagy agyagbemosódásos talajokon (<i>Molinion caeruleae</i>), 7230 (Mészkedvelő üde láp- és sásrétek) – A területen előfordul rét művelési ágú területek szántóként való művelése, illetve peremi szántók esetében a 10-20 méteres „túlszántás”. Nagyobb gyeprészetek feltörése az elmúlt 10 évben egy ízben fordult elő. A szántóvá alakítás a jelölő élőhelyeket megsemmisíti. A szántóművelés felhagyása után a helyreállási képességük korlátozott, egyszeri beszántás után is tömegesen megjelenhetnek inváziós fajok.
A04.01	intenzív legeltetés	M	5	Hosszúfogú törpecsiga (<i>Vertigo angustior</i>), hasas törpecsiga (<i>Vertigo moulinsiana</i>) – A két közösségi jelentőségű csigafaj érzékeny a legeltetésre, erősen legeltetett területeken egyedszáma drasztikusan lecsökken
A03.01	intenzív, vagy intenzívebb kaszálás	M	10	6440 (<i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétjei), 6410 (Kékperjés láprétek meszes, tözeges, vagy agyagbemosódásos talajokon (<i>Molinion caeruleae</i>) - A tervezési terület egyes részein a nagy táblában, egyszerre végzett kaszálás a gyepek homogenizálódásához, elszegényedéséhez vezet. Egyes mélyebb gyepfoltokban az átázott talajon végzett kaszálás a talaj bolygatásához, gyomosodáshoz vezet. Réti angyalgyökér (<i>Angelica palustris</i>) – Az intenzív kaszálás akadályozhatja, esetleg ellehetlenítheti a faj virágzását és termésképzését, ezáltal szaporodását és állományának fennmaradását. Az intenzíven kaszált gyepekben a réti angyalgyökér rendszerint a tábla nagy részéről eltűnik, a szegélyekre szorul. Hosszúfogú törpecsiga (<i>Vertigo angustior</i>), hasas törpecsiga (<i>Vertigo moulinsiana</i>) – A jelölő faj egyedszáma intenzíven kaszált területeken lecsökken
A03.03	kaszálás felhagyása/hiánya	H	15	6440 (<i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétjei), 6410 (Kékperjés láprétek meszes, tözeges, vagy agyagbemosódásos talajokon (<i>Molinion caeruleae</i>), 7230 (Mészkedvelő üde láp- és sásrétek) – A gyepek rendszeres kaszálásának hiányában fokozódik a területen a cserjésedés, nádasodás ami a jelölő gyepek, láprétek, sásrétek fokozatos eltűnését okozza. Bizonyos eredetileg rét művelési ágú területeken már idősebb cserjés-fás növényzet, vagy nádas alakult ki, de többfelé a gyepeken is

				előrehaladott állapotú a cserjésedés. A probléma a nehezebben megközelíthető foltokban a terület több részén előfordul.
				Réti angyalgöyökér (<i>Angelica palustris</i>) – A gyepek, sásrétek kaszálás hiányában való becserjésedése a jelölő növényfaj élőhelyének eltűnésével jár. Az utóbbi 10 évben a faj legtöbb lokális állományában nem folyik kaszálás. Záródó cserjés alatt a réti angyalgöyökér erősen visszaszorul, eltűnik.
				Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>) – Élőhelyeinek egy részén a kaszálás, legeltetés hiányában záródó cserjés-fás növényzet okozza a faj visszaszorulását.
I01	idegenhonos inváziós fajok jelenléte	M	20	6440 (<i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétjei), 6410 (Kékperjés láprétek meszes, tözezes, vagy agyagbemosódásos talajokon (<i>Molinion caeruleae</i>), 7230 (Mészkevelő üde láp- és sásrétek) – A tervezési terület jelentős részén számos agresszíven terjedő inváziós faj megjelent, helyenként tömeges terjedésük is tapasztalható. Legnagyobb arányban és sebességgel a magas aranyvessző (<i>Solidago gigantea</i>) terjedése figyelhető meg. Kialakuló állománya alatt az élőhelyek állapota kedvezőtlen irányban változik, szélsőséges esetben megsemmisülhet. Beszántott foltokban tömegesen elszaporodik, a helyreállást szinte lehetetlenné teszi Kisebb mennyiségben a csicsóka (<i>Helianthus tuberosus</i>), amerikai kőris (<i>Fraxinus pennsylvanica</i>), fehér akác (<i>Robinia pseudoacacia</i>), süntők (<i>Echinocystis lobata</i>), zöld juhar (<i>Acer negundo</i>), gyalogakác (<i>Amorpha fruticosa</i>), keskenylevelű ezüstfa (<i>Eleagnus angustifolia</i>), selyemkóró (<i>Asclepias syriaca</i>) is terjednek.
J01.01	leégés	M	10	7230 (Mészkevelő üde láp- és sásrétek), 6410 (Kékperjés láprétek meszes, tözezes, vagy agyagbemosódásos talajokon (<i>Molinion caeruleae</i>) – A tervezési területen gyakran előfordul a nem kaszált sásrétek, láprétek tél végi-kora tavaszi, szándékos felgyújtásból eredő leégése. A rendszeres leégés a jelölő élőhelyekben elszegényedést, gyomosodást okoz. A tartós, visszatérő tüzesetek hatására a talaj tőzegrétege elpusztul, ami lehetetlenné teszi a jelölő élőhelyek helyreállítását.
				Hosszúfogú törpecsiga (<i>Vertigo angustior</i>), hasas törpecsiga (<i>Vertigo moulinsiana</i>) – A tervezési területen gyakran előfordul a fajok élőhelyéül szolgáló sásrétek, láprétek tél végi-kora tavaszi, szándékos felgyújtásból eredő leégése. A tűz a faj tömeges pusztulását okozhatja, a rendszeres leégés a populáció tartós, jelentős visszaesését okozhatja.
J02.03	csatornázás és vízelvezetés	H	95	6410 (Kékperjés láprétek meszes, tözezes, vagy agyagbemosódásos talajokon (<i>Molinion caeruleae</i>), 6440 (<i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétjei), 7230 (Mészkevelő üde láp- és sásrétek) - A területen belvízelvezetési funkciójú csatorna húzódik, illetve több kisebb árok, szivárgó is megtalálható. A belvízelvezető csatornák lecsapoló hatása különösen a száraz, csapadékszegény időszakban kritikus. A természetvédelmi prioritásokkal nem összehangolt működtetés az élőhelytípusok szárazodását, jellegük kedvezőtlen irányú megváltozását, a specialista lápréti, lápi fajok visszaszorulását okozza, elősegíti az inváziós fajok terjedését.

				Hosszúfogú törpecsiga (<i>Vertigo angustior</i>), hasas törpecsiga (<i>Vertigo moulinsiana</i>), nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>) réti angyalgöckér (<i>Angelica palustris</i>) – Az említett fajok sajátos természetes vízviszonyokkal jellemezhető, időszakosan vízhatás alatt álló élőhelyekhez kötődnek. A területen húzódnó belvízelvezető csatorna és kisebb lecsapoló árkok élőhelyeik kedvezőtlen irányú átalakulását, kiszáradását okozzák.
K02.01	fajösszetétel változás, szukcesszió	H	15	6410 (Kékperjés láprétek meszes, tőzeges, vagy agyagbemosódásos talajokon (<i>Molinion caeruleae</i>), 6440 (<i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétjei), 7230 (Mészkedvelő üde láp- és sásrétek) A jelölő élőhelyek jelentős részén kaszálás hiányában cserjés-fás növényzet alakul ki. A záródó fás növényzet alatt a jelölő élőhelyek jellege teljesen átalakul, idővel megsemmisülhetnek – bár a folyamat visszafordítható. Réti angyalgöckér (<i>Angelica palustris</i>) – A jelölő faj egyes élőhelyein a kaszálás felhagyásával erős cserjésedés zajlik, ami a jelölő növényfaj lokális visszaszorulásával, eltűnésével élőhelyének eltűnésével jár. Az elmúlt 10 évben a réti angyalgöckér legtöbb ismert lokális termőhelyén megindult ez a folyamat. Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>) – Élőhelyeinek egy részén a kaszálás, legeltetés hiányában záródó cserjés-fás növényzet okozza a faj visszaszorulását.
Kód	A területre kívülről ható veszélyeztető tényező neve	Jelentősége	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő, illetve jelölő státusra javasolt élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A07	biocid termékek, hormonok, kemikáliák használata	L	60	6440 (<i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétjei), 6410 (Kékperjés láprétek meszes, tőzeges, vagy agyagbemosódásos talajokon (<i>Molinion caeruleae</i>), 7230 (Mészkedvelő üde láp- és sásrétek) - A tervezési területet körülvevő szántók területéről átsodródó vagy átmosódó növényvédőszerrel károsíthatják a jelölő élőhelyek élővilágát.
H02.06	mezőgazdasági és erdészeti tevékenységből származó diffúz talajvízszennyezés	M	70	6440 (<i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétjei), 6410 (Kékperjés láprétek meszes, tőzeges, vagy agyagbemosódásos talajokon (<i>Molinion caeruleae</i>), 7230 (Mészkedvelő üde láp- és sásrétek) A tervezési terület közvetlen vízgyűjtőkén jelenlevő szántóterületeken történő trágyázás atmoszféra tápanyagterhelést okoz a jelölő élőhelyen, ami a nitrofil fajok elszaporodását, gyomosodást, az élőhelyek biológiai sokféleségének csökkenését, degradációját vonja maga után. hosszúfogú törpecsiga (<i>Vertigo angustior</i>), hasas törpecsiga (<i>Vertigo moulinsiana</i>) – A tervezési terület közvetlen vízgyűjtőkén jelenlevő szántóterületeken történő trágyázás – elsősorban a műtrágyák - atmoszféra jelentősen károsíthatja a két közösségi jelentőségű csigafaj állományát.

Kód	Jövőbeli valószínűsíthető veszélyeztető tényező neve	Jelentősége	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő, illetve jelölő státusra javasolt élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
F02.03.02	horgászat	M	10	Vidra (<i>Lutra lutra</i>) – A horgászat esetleges intenzívebbé válása a jövőben többféle hatáson keresztül (növekvő zavarás, parti növényzet gyérítése, stb) kedvezőtlen hatású lehet a faj számára.
M01.02	aszály és csapadékmennyiség csökkenés	H	100	6410 (Kékperjés láprétek meszes, tőzeges, vagy agyagbemosódásos talajokon (<i>Molinion caeruleae</i>), 6440 (<i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétjei), 7230 (Mészkedvelő üde láp- és sásrétek) Az aszály és csapadékmennyiség csökkenése a vízigényes jelölő élőhelytípusok szárazodását, jellegük kedvezőtlen irányú megváltozását, az élőhelyek megsemmisülését okozhatja. Hosszúfogú törpecsiga (<i>Vertigo angustior</i>), hasas törpecsiga (<i>Vertigo moulinsiana</i>), nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>), réti angyalgyökér (<i>Angelica palustris</i>) – Az említett fajok sajátos természetes vízviszonyokkal jellemezhető, időszakosan vízhatás alatt álló élőhelyekhez kötődnek. A klíma szárazabbá válása hatására élőhelyeik megváltozásával visszaszorulásukra lehet számítani.

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

A Daru-rét különleges természetmegőrzési területté nyilvánításakor az élőhelyvédelmi irányelv 4. cikkének (4) bekezdése alapján a terület természetvédelmi célkitűzései meghatározásra kerültek, valamint kiemelésre kerültek egyes jelölő értékek, amelyeket a kezelés során prioritásként kell kezelni. A Natura 2000 területek célkitűzései és prioritásai a területek hivatalos Natura 2000 adatlapjain (SDF) találhatóak.

A természetvédelmi célállapot:

A Natura 2000 területen a természetvédelmi célkitűzés, hogy a jelölő közösségi jelentőségű élőhelyek - a 6440 kódú „*Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei”; a 7230 kódú „mészkedvelő üde láp- és sásrétek”, a 6410 kódú „kékperjés láprétek meszes, tőzeges, vagy agyagbemosódásos talajokon (*Molinion caeruleae*)” legalább az alapállapotfelmérés során tapasztalt nagyságban, karakterüket megőrizve, az azokat fenntartó gazdálkodás keretében, az Daru-rét területére jellemző, ott található természetes mozaik formájában fennmaradjanak.

A megjelölt prioritások szerinti célállapot megvalósításakor arra kell törekedni, hogy a terület egyéb természetes élőhelyei kiterjedésének, karakterének, egységes táji megjelenésének, természetes biológiai sokféleségének fennmaradása is biztosítható legyen.

A jelölő élőhelyek megőrzésével egyidejűleg a célkitűzés része a Natura 2000 területen található jelölő fajok: a réti angyalgökökér (*Angelica palustris*), a hosszúfogú törpecsiga (*Vertigo angustior*), a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) állományainak természetes élőhelyeiken való megőrzése, lehetőség szerint összehangolva a jelenleg nem jelölő státusú, de arra javasolt fajok – hasas törpecsiga (*Vertigo moulinsiana*), vidra (*Lutra lutra*) állományainak megőrzésével.

A célállapot eléréséhez rendelt célkitűzések:

- A terület egységének, természetes élőhelyi sokféleségének megőrzése: a különböző mocsárréti, lápréti, lápi élőhelyek, és azokkal szerves élőhelyi együttest alkotó egyéb természetközeli élőhelytípusok megőrzése szükséges, azok megóvása beszántással, erdősítéssel, fásítással, beépítéssel, vonalas létesítmények kialakításával, bővítésével szemben.
- A területen található gyepek, láprétek fenntartása a megfelelő kaszálási/legeltetési rendszer alkalmazásával biztosítható, amely alkalmazkodik az élőhelyi sokféleséghez: Általános célkitűzés a terület összes gyeptípusára vonatkozóan a kíméletes, kaszátlan mozaikokat is meghagyó, a réti angyalgökökér (*Angelica palustris*) életciklusához alkalmazkodó kaszálás, illetve a kíméletes legeltetés - akár kombinált - alkalmazása. Ugyancsak kaszálással és legeltetéssel szükséges gondoskodni a cserjéknek a gyepek rovására történő terjedésének megakadályozásáról.
- Szükséges megelőzni az inváziós növényfajoknak a természeti értékeket veszélyeztető terjedését, ezért a területen megjelenő inváziós és tájidegen fa- cserje- és lágyszárú fajok folyamatos visszaszorításáról kell gondoskodni.
- A gyepek helyén kialakult záródott vagy záródó cserjések helyén lehetőség szerint szükséges visszalakítani a megfelelő fátlan élőhelyet (kékperjés rét, kaszálórét, mocsárrét

üde láprét), a fás növényzet bizonyos arányú, a természetes élőhelymozaiknak megfelelő kíméletével.

- A kaszálással, legeltetéssel élőhelyi adottságaik miatt nem kezelhető lápi, lápréti, mocsári jellegű élőhelyeken a lehetőség szerinti bolygatatlanságot szükséges biztosítani; a beavatkozásokat a gyomosodás, inváziós fajok és a nád terjedésének megakadályozására, bolygatott területek helyrállítására célszerű korlátozni.
- A szántókon kíméletes gazdálkodással, optimális esetben gyepesítéssel, vagy őshonos fafajú erdősítéssel célszerű csökkenteni a környező természetközeli élőhelyekre gyakorolt szennyező hatást, és javítani a természetvédelmi és rét/legelőgazdálkodási szempontból is kedvező összeköttetést a gyeppek között.
- A terület fátlan és fás lápi, lápréti, mocsárréti élőhelyeinek, továbbá az azokhoz kötődő jelölő fajok állományainak fenntartásához szükséges azok megfelelő vízigényének kielégítése; amit a területet érintő belvízelvezető célú csatornákon és árkokon a megfelelő, lecsapolást mérséklő vízkormányzással illetve a csatornafenntartási munkák kíméletes elvégzésével szükséges biztosítani.

3.2. Kezelési javaslatok

A Natura 2000 területre vonatkozó természetvédelmi célkitűzések eléréséhez a terület egyes részei eltérő kezelést igényelnek, figyelembe véve az ott előforduló élőhelyeket, fajokat, és az ott jellemző gazdálkodási formákat. A kezelési, fenntartási, és részben az élőhelyrekonstrukciós és fejlesztési javaslatokat ezért a Natura 2000 terület egyes lehatárolt részegységeire, az úgynevezett kezelési egységekre (KE) vonatkozóan rendszerezi a fenntartási terv (a kezelési egységek térbeli elhelyezkedését a 3.2.5. melléklet térképei mutatják be). Az egyes kezelési egységekre nem vonatkoztatható élőhelyrekonstrukciós, fajvédelmi, kutatási és monitorozási javaslatokat a 3.2.2. - 3.2.4. fejezetben tárgyalja a fenntartási terv.

3.2.1. Élőhelyek kezelése (Kezelési egységek – KE)

A kezelési javaslatok esetében élesen el kell választani a kötelező jellegű, jogszabályban előírt korlátozásokat, illetve az önkéntes vállalásokat. A 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 4.§ 5. pontja alapján „(5) A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.”

Az itt megfogalmazott előírás-javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára. Ennek érdekében itt megfogalmazásra kerülnek olyan előírás-javaslatok, amelyek alapul szolgálnak a jövőbeli támogatási programok kidolgozásához. A gazdálkodók számára ezek az előírás-javaslatok a jelen terv alapján kötelezettséget nem jelentenek, betartásuk csak támogatási programokon keresztül, önkéntes vállalás formájában válhat csak kötelezővé. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály, vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz.

A Daru-rét Natura 2000 területen az előforduló élőhelyek, fontosabb fajok és gazdálkodási módok alapján 10 kezelési egység lehatárolása indokolt, amelyek térképi megjelenítését a 3.2.5

mellékletek fejezet mutatja be. A kezelési egységek lehatárolása a 2014-ben tapasztalt természeti adottságok alapján történt, 1:10.000 alapléptékben. A térképi lehatárolás léptékét figyelembe véve a kezelési egységek határai (különösen nem mesterséges vonalat, pl. szántó, csatorna, határkövető egységek esetén) nem szigorúan véve rögzítettek, hanem 10-20 méteres átmeneti sávban értelmezhetők. A kezelések, beavatkozások gyakorlati tervezésénél emellett figyelembe szükséges venni, hogy a természeti adottságok, élőhelyek spontán változásai miatt a kezelési egységek egymáshoz viszonyított határai megváltozhatnak. A fentiek alapján tehát a kezelési egységek térbeli lehatárolása a fenntartási terv gyakorlati átültetése esetén áttekintő, iránymutató jellegű információnak tekintendő, aminek pontosítását magán a területen, az adott időszak aktuális állapotának megfelelően kell elvégezni.

KE-1 kezelési egység

A KE-1 kezelési egység a terület üde mocsárréti jellegű, részben parlag eredetű gyepeit foglalja magába, a velük természetes mozaikot alkotó egyéb (mocsári, kékperjés réti, üde cserjés) élőhelyek kisebb, kiemelten speciális kezelést nem igénylő foltjaival. A fenntartási javaslatok középpontjában a kíméletes kaszálás, esetleg legeltetés folytatása áll.

(1) Meghatározása: A tervezési terület üde mocsárréti jellegű, részben parlag eredetű gyepei, a velük természetes mozaikot alkotó egyéb (mocsári, kékperjés réti, száraz gyepi, üde cserjés) élőhelyek kisebb, kiemelten speciális kezelést nem igénylő foltjaival.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): D34 (mocsárrétek), OB (jellegtelen üde gyepek)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): B5 (nem zsombékoló magassásrétek), D2 (kékperjés rétek), OA (jellegtelen fátlan vizes élőhelyek), OC (jellegtelen száraz-félszáraz gyepek)
- Natura 2000 élőhelyek: 6440 - *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei, 6410 – Kékperjés láprétek meszes, tözeges, vagy agyagbemosódásos talajokon (*Molinion caeruleae*)

(3) Gazdálkodáshoz kötődő általános kezelési javaslatok:

A területen a kíméletes kaszálásos, esetleges legeltetési gazdálkodás fenntartása javasolható, természeti értékek védelmét figyelembe vevő megfontolásokkal.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelező előírások és korlátozások

A gyepek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

A kezelési egység egész területe „ex lege” védett láp területén található, ezért kötelező előírásként a természet védelméről szóló 1996 évi LIII törvény megfelelő előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás. (GY22).
- Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék. (GY67).
- Legeltethető állatfaj: juh. (GY68).

- Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár). (GY70).
- Legeltetési sűrűség 0,4-0,6 ÁE/ha. (GY42).
- A gyepeken legelésbiztosított terület kialakítása szükséges, ami nem haladja meg a parcella 10%-át. (GY60).
- A legelésbiztosított területet a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetetten kell kialakítani. (GY122).
- Kaszáló sarjülegeltetését a kaszálás napjától számított 30 napon belül megkezdeni tilos. (GY64).
- A gyepeket évente csak egyszer lehet kaszálni. (GY80).
- A gyepterület kaszálása, szárzúzása esetén min. 10 cm-es fűtarló biztosítása. (GY92).
- Mozaikos kaszálás folytatása, egybefüggő kaszált terület nem haladhatja meg az 5 ha-t, vagy a terület 30%-át. A kaszálások között legalább 1 hétnél el kell telnie. (GY91).
- A kaszátlan területet kaszálásonként más helyen kell kialakítani. (GY98)
- A kaszátlan terület legalább 50%-át a tábla belsejében kell biztosítani. (GY100)
- Felülvetés nem megengedett. (GY01).
- Tárcsázás nem megengedett. (GY10).
- Tüzpázták létesítése nem megengedett. (GY15).
- Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos (GY14).
- A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell (GY28).
- A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni kell. (GY31).
- A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező (GY30).
- A gyepterületen előforduló őshonos hagyásfák, hagyásfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok eltávolítása nem megengedett. (GY33).
- A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos. (GY116).
- Éjszakai helyek, ideiglenes karámok és jószágállások helyét a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges. (GY117).
- Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti parkigazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki. (VA01).

(5) Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területén különösen fontos a mocsárréti élőhelyek vízigényének lehetőség szerinti biztosítása. Emiatt javasolt a lokális vízelvezetést szolgáló kisebb, vízjogi engedéllyel nem rendelkező lecsapoló árkok megszüntetése. (A nagyobb léptékű vízvisszatartásos beavatkozások ismertetése a nagyobb csatornaszakaszt magában foglaló KE-10 kezelési egységnél kerülnek kifejtésre).

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható.

(7) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(8) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység területén található természetes gyep típusok huzamosabb ideje kaszással történő fenntartása a jövőben is megfelelően szolgálja azok fennmaradását. A meglehetősen kiterjedt kezelési egység területén lehetséges, sőt, az élőhelyi sokféleség fenntartása szempontjából kívánatos teret adni a kíméletes legeltetéses használatnak is. A kíméletes, évente egyszeri, mozaikos, a jogszabályi előírásnak megfelelő méretű kaszálatlan foltokat hagyó, ezáltal nem homogenizáló kaszálás jó lehetőség a jelentős természeti értékű, a termőhely változatosságát tükrözően változatos gyepek fenntartására. Közepes intenzitású legeltetés esetén ugyancsak fenntartható a kezelési egység élőhelyeinek természeti állapota.

A kezelési egység területén a mocsárréti és kisebb foltokban megtalálható lápréti, lápi élőhelyek megfelelő állapotban való fennmaradáshoz szükséges természetes vízviszonyokat a kisebb, vízjogi engedéllyel nem rendelkező árkok kedvezőtlenül befolyásolják, ezért azok megszüntetése indokolt.

KE-2 kezelési egység

A KE-2 kezelési egység a terület tartósabb vízállású mocsárréti, lápréti, lápi magaskórós-magassásos jellegű, magas természeti értékű, és részben a jelölő faj réti angyalgyökér (*Angelica palustris*) és hosszúfogú törpecsiga (*Vertigo angustior*) fontos állományainak élőhelyéül szolgáló gyepeit foglalja magába, amelyek fenntartásához kifejezetten kíméletes rét- vagy legelőgazdálkodás folytatása javasolt.

(1) Meghatározása: A tervezési terület tartósabb vízállású mocsárréti, lápréti, lápi magaskórós-magassásos jellegű, magas természeti értékű, és részben a jelölő faj réti angyalgyökér (*Angelica palustris*) állományok élőhelyéül szolgáló gyepei.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): D34 (mocsárrétek), B5 (nem zsombékoló magassásrétek), D2 (kékperjés rétek),
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): D5 (patakparti és lápi magaskórósok), OB (jellegtelen üde gyepek), OA (jellegtelen fátlan vizes élőhelyek).
- Natura 2000 élőhelyek: 6440 - *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei, 6410 – Kékperjés láprétek meszes, tözeges, vagy agyagbemosódásos talajokon (*Molinion caeruleae*)

(3) Gazdálkodáshoz kötődő általános kezelési javaslatok:

A területen a kifejezetten kíméletes kaszálásos, esetleges legeltetéses gazdálkodás fenntartása javasolható, természeti értékek védelmét figyelembe vevő megfontolásokkal.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelező előírások és korlátozások

A gyepek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

A kezelési egység egész területe „ex lege” védett lág területén található, ezért kötelező előírásként a

természet védelméről szóló 1996 évi LIII törvény megfelelő előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás. (GY22).
- Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék. (GY67).
- Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár). (GY70).
- Legeltetési sűrűség 0,2-0,4 állategység/ha. (GY40).
- A gyepon legeléskizárt terület kialakítása szükséges, ami nem haladja meg a parcella 30%-át. (GY62).
- A legeléskizárt területet a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetetten kell kialakítani. (GY122).
- A gyepet évente csak egyszer lehet kaszálni. (GY80).
- A gyepterület kaszálása, szárazítása esetén min. 10 cm-es fűtarló biztosítása. (GY92).
- Mozaikos kaszálás folytatása, egybefüggő kaszált terület nem haladhatja meg az 5 ha-t, vagy a terület 30%-át. A kaszálások között legalább 1 hétnak el kell telnie. (GY91).
- 15-20% kaszálatlan terület meghagyása parcellánként. (GY95).
- A kaszálatlan területet kaszálásuként más helyen kell kialakítani. (GY98).
- A kaszálatlan terület legalább 50%-át a tábla belsejében kell biztosítani. (GY100).
- Felületés nem megengedett. (GY01).
- Tárcsázás nem megengedett. (GY10).
- Tűzpászták létesítése nem megengedett. (GY15).
- Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos (GY14).
- A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell (GY28).
- A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni kell. (GY31).
- A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező (GY30).
- A gyepterületen előforduló őshonos hagyásfák, hagyásfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok eltávolítása nem megengedett. (GY33).
- A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos. (GY116).
- Éjszakázó helyek, ideiglenes karámok és jószágállások helyét a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges. (GY117).
- A területen szóró, vadetető, szózó nem létesíthető. (VA03).

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területén különösen fontos a mocsárréti, lápréti élőhelyek vízigényének lehetőség szerinti biztosítása. Emiatt javasolt a lokális vízelvezetést szolgáló kisebb, vízjogi engedéllyel nem rendelkező lecsapoló árkok megszüntetése (a nagyobb léptékű vízvisszatartásos beavatkozások ismertetése a nagyobb csatornaszakaszt magában foglaló KE-10 kezelési egységnél kerülnek kifejtésre).

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének

csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható.

(7) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(8) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység területén található természetes gyeptípusok huzamosabb ideje kaszálással történő fenntartása a jövőben is megfelelően szolgálja azok fennmaradását. A jelölő faj réti angyalgyökér (*Angelica palustris*) és hosszúfogú törpecsiga (*Vertigo angustior*) védelme érdekében ugyanakkor a gazdálkodás intenzitását javasolt alacsonyabb szinten tartani. A kezelési egység területén lehetséges, sőt, az élőhelyi sokféleség fenntartása szempontjából kívánatos teret adni a kíméletes legeltetéses használatnak is. A kíméletes, évente egyszeri, mozaikos, jelentősebb (15-20%) méretű kaszátlan foltokat hagyó, ezáltal nem homogenizáló kaszálás jó lehetőség a jelentős természeti értékű, a termőhely változatosságát tükrözően változatos gyepek fenntartására, és az itt jelenlevő jelölő fajok állományainak fenntartására. Közepes intenzitású legeltetés esetén ugyancsak fenntartható a kezelési egység élőhelyeinek természeti állapota, amennyiben nagyobb arányban (20-30%) legeléstől kímélt területek biztosítottak.

A kezelési egység területén a mocsárréti és kisebb foltokban megtalálható lápréti, lápi élőhelyek megfelelő állapotban való fennmaradáshoz szükséges természetes vízviszonyokat a kisebb, vízjogi engedéllyel nem rendelkező árkok kedvezőtlenül befolyásolják, ezért azok megszüntetése indokolt.

KE-3 kezelési egység

A KE-3 kezelési egységhez a tervezési terület korábban kaszálóként használt, jelenleg azonban a használat hiányában többnyire cserjésedő vagy nádasodó, elgyomosodó, elszigetelt, nehezen megközelíthető, ugyanakkor a jelölő élőhelyek és fajok szempontjából kiemelt fontosságú gyepeinek láprétjeinek, sásrétjeinek változatos mozaikjai tartoznak. A kezelési javaslatok középpontjában cserjések ésszerű mértékű visszaszorítása, az elszigetelt gyepterületek helyreállítása és kaszálásos vagy legeltetéses használatba vonása áll.

(1) Meghatározása: A tervezési terület korábban kaszálóként használt, jelenleg azonban a használat hiányában többnyire cserjésedő vagy nádasodó, elgyomosodó, elszigetelt, nehezen megközelíthető, ugyanakkor a jelölő élőhelyek és fajok szempontjából kiemelt fontosságú gyepeinek láprétjeinek, sásrétjeinek változatos mozaikjai.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): D2 (kékperjés rétek), D34 (mocsárrétek), D5 (patakparti és lápi magaskórósok), OB (jellegtelen üde gyepek), B5 (nem zsombékoló magassásrétek), P2a (üde és nedves cserjések)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): J1a (füzlápok), OA (jellegtelen fátlan vizes élőhelyek), B4 (lápi zsombékosok), RA (őshonos fafajú facsoportok, fasorok, erdősávok)
- Natura 2000 élőhelyek: 6410 - Kékperjés láprétek meszes, tőzeges, vagy agyagbemosódásos talajokon (*Molinion caeruleae*), 6440 - *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei, 7230 - Mészkedvelő üde láp- és sásrétek

(3) Gazdálkodáshoz kötődő általános kezelési javaslatok:

A kezelési egység területén rendszeres gazdálkodás többnyire nem folyik. Megfelelő élőhelyrekonstrukciós beavatkozást (alapvetően cserjeirtást, valamint a nád helyenkénti visszaszorítását) követően, valamint a megközelíthetőség javításával ugyanakkor elsődlegesen kaszálóként, esetleg legelőként, kíméletes módon – az élőhelyi adottságoknak megfelelően – történő hasznosítás javasolt.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelező előírások és korlátozások

A gyepek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni. A kezelési egység egész területe „ex lege” védett láp területén található, ezért kötelező előírásként a természet védelméről szóló 1996 évi LIII törvény megfelelő előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell. (GY28).
- A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni kell. (GY31).
- A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltokat nem szabad eltávolítani. (GY32).
- A területen szóró, vadetető, szóó nem létesíthető. (VA03).

A gyepeken a rendszeres kaszálás, legeltetés feltételeinek megteremtését követően a gazdálkodást a KE-2 kezelési egységben leírtak szerint javasolt folytatni.

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területén a jelölő élőhelyek magas természetességű állományai találhatóak, a jelölő faj réti angyalgöyökér (*Angelica palustris*) fontos állományával, amelyeket a becserjésedés, részben nádasodás veszélyeztet. A megfelelő állapotban való megőrzéshez a záródó cserjés-fás növényzet visszaszorítása szükséges, a kaszálásos, esetleges legeltetéses használat folytatása. Egyes területrészekben a nád, illetve a mocsári gyomnövényzet vegetációs időben történő kaszálásával javasolt helyreállítani a gyepeket. Az élőhelyrekonstrukció kívánatos eredménye, hogy a fás növényzet a kezelési egység területének 5-10%-át tegye ki. A megőrzendő fás-cserjés növényzetbe lehetőleg a tartósabb vízborítású, fűzlápi jellegű állományok és az idősebb fákat tartalmazó facsoportok tartozzanak bele. A gyeperes helyreállítását követően annak kezelése a KE-2 kezelési egységben leírtak szerint – azaz kifejezetten kíméletes módon – javasolható.

A lápi, lápréti élőhelyekre gyakorolt kizárító hatás csökkentése végett indokolt a területen a kisebb, vízjogi üzemeltetési engedéllyel nem rendelkező árkok végleges megszüntetése. (A nagyobb léptékű vízvisszatartásos beavatkozások ismertetése a nagyobb csatornaszakaszt magában foglaló KE-10 kezelési egységnél kerülnek kifejtésre.)

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének

csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható.

A becserjésedett gyepek helyreállításához, és sikeres további kezeléséhez szükséges a kezelési egység területének jobb megközelíthetőségét biztosítani a Natura 2000 terület mellett haladó utak irányából. Jelenleg nincsen olyan használható dűlőút, amely felől a kezelési egység jól megközelíthető volna.

(7) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(8) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység területén található egyre inkább cserjésedő-fásodó növényzet túlnyomórészt korábban kaszálóként használt – jelönös részben jelölő élőhelyeknek minősülő gyepek helyén alakult ki, megfelelő kezelés hiányában. A jelölő faj réti angyalgyökérnek (*Angelica palustris*) fontos, de a cserjésedés miatt megsemmisüléssel fenyegetett állományai élnek itt. Cserjeirtás, valamint helyenként a mocsári gyomnövényzet és a nád viszaszorítását követően, kifejezetten kíméletes kaszálóként vagy legelőként való használat esetén az itt található jelölő élőhelyek jó állapotban tarthatók fenn. Az élőhelyi változatosság érdekében a lápi jellegű fás-cserjés növényzet 5-10%-os arányban való meghagyása indokolt. A Natura 2000 terület jelölő élőhelyeinek gazdálkodással összehangolt kezelése csak úgy valósítható meg ésszerűen, ha a cserjésedés vagy nádasodás révén megszűnt gyepek helyreállíthatók, és így bekapcsolhatók a kaszálásos, esetleg legeltetési gazdálkodásba a jelenleg elszigetelt gyeppragmentumok is.

Jelenleg a rossz megközelíthetőség is gátolja a kezelési egység területén található gyepek megfelelő kezelését, ezért szükséges olyan dűlőutak kialakítása/helyreállítása, amelyek biztosítják a rendszeres gazdálkodást.

KE-4 kezelési egység

A KE-4 kezelési egységhez a tervezési terület gyomos, többnyire magas aranyvessző (*Solidago gigantea*) által uralt állományai tartoznak, amelyek a környező területeket az invázós faj további terjeszkedésével veszélyeztetik. A kezelési javaslatok középpontjában olyan beavatkozások állnak, amelyek a faj további invázióját, a gyomosodás megfékezését szolgálják.

(1) Meghatározása: A tervezési terület gyomos, többnyire magas aranyvessző (*Solidago gigantea*) által uralt állományai, amelyek a környező területeket az invázós faj további terjeszkedésével veszélyeztetik.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): OD (lágyszárú özönfajok állományai), OB (jellegtelen üde gyepek), OA (jellegtelen fátlan vizes élőhelyek)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): P2a (üde és nedves cserjések)
- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Gazdálkodáshoz kötődő általános kezelési javaslatok:

A kezelési egység területe szántó és lápterület közötti, korábban időnként beszántott zóna, ahol jelenleg érdemi gazdálkodási tevékenység nem folyik, ami részben oka, részben következménye az inváziós és gyomfajok elszaporodásának. A gazdálkodás feltételeinek megteremtése (gyep

helyreállítása tisztító kaszálás révén, esetleg vegyszeres beavatkozással, vagy erdőtelepítés) egyben élőhelyrekonstrukciót is jelent.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelező előírások és korlátozások

Gyepes esetén (így a területet így a területet uraló gyomos növényzet gyepké alakítását követően) kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

A kezelési egység „ex lege” védett láp területére eső részén kötelező előírásként a természet védelméről szóló 1996 évi LIII törvény megfelelő előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás. (GY22)
- Inváziós növényekkel fertőzött gyepben csak a mentesítést követően lehet legeltetni (GY58)
- A gyepet évente legalább kétszer kell kaszálni. (GY81)
- Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása kötelező. (GY107)
- A lekaszált inváziós növényeket a területről el kell távolítani a kaszálást követő 30 napon belül.
- A gyepterületen előforduló őshonos hagyásfák, hagyásfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok eltávolítása nem megengedett. (GY33).
- Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki. (VA01)

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területén élőhelyrekonstrukciós beavatkozásként értelmezhető az inváziós illetve magaskórós gyomnövényzet nagyobb volumenű visszaszorítása. Lehetőség szerint ezt mechanikai módszerekkel szükséges elvégezni (évi többszöri ezen belül hangsúlyosan a magas aranyvessző – (*Solidago gigantea*) - virágzási idejében történő kaszálás, szárzúzás), ami megfelelő elővizágyatosság mellett kiegészíthető kémiai módszerekkel. Utóbbi esetben a beavatkozást előzetes, a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett terv alapján javasolt elvégezni.

Élőhelyrekonstrukcióként értelmezhető beavatkozásként a kezelési egység területén őshonos fafajú erdő telepítése is javasolható, de lehetőség szerint inkább a gyep helyreállításának javasolt prioritást adni.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható.

(7) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A területen lehetőség szerint inkább a gyep helyreállításának javasolt prioritást adni. Amennyiben ez nem megvalósítható, akkor őshonos fafajú erdőtelepítés – lehetőség szerint erősebben záródó, sűrű, több szintes lombkoronát fejlesztő célállomány kialakításával – javasolható.

(8) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység területén erősen leromlott, önmagában csekély természeti értéket hordozó

gyomos növényzet uralkodik, amely az inváziós fajok – főként a magas aranyvessző (*Solidago gigantea*) nagy tömege miatt erősen veszélyeztetik a környező jelölő és egyéb természetközeli élőhelyeket. A javaslatok elsődleges célja, hogy a megfelelő beavatkozásokkal az inváziós növények és a gyomosodás további terjedése megfékezésre kerüljön. Erre a következetesen, hosszabb időn keresztül végzett tisztító kaszálás és szárazítás, esetleg kémiai módszerekkel kiegészítve; valamint erdőtelepítés lehet alkalmas.

KE-5 kezelési egység

A KE-5 kezelési egységhez olyan viszonylag tartós vízborítású, magas természetességű, alapvetően fátlan, de egyre inkább cserjésedő lápi jelölő élőhelyek (zsombékosok, kékperjés láprétek fűzlápok) tartoznak, amelyek részben zsombékos természetűek, tartós vízborításuk, részben elszigetelt elhelyezkedésük miatt nem képezik a legelők, kaszálóként kezelt területek részét. A kezelési javaslatok középpontjában a jelölő lápi élőhelyek túlzott becserjésedésének megakadályozását szolgáló beavatkozások állnak. A terület a jelölő faj hosszúfogú törpecsiga (*Vertigo angustior*), illetve a jelölős státuszra javasolt hasas törpecsiga (*Vertigo moulinsiana*) kiemelten fontos élőhelye.

(1) Meghatározása: Viszonylag tartós vízborítású, magas természetességű, alapvetően fátlan, részben cserjés lápi jelölő élőhelyek (zsombékosok, kékperjés láprétek, fűzlápok), amelyek részben nagy kiterjedésük és vízborításuk, részben elszigetelt elhelyezkedésük miatt nem képezik a legelők, kaszálóként kezelt területek részét.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): B4 (lápi zsombékosok), D2 (kékperjés rétek), D5 (patakparti és lápi magaskórósok), B5 (nem zsombékoló magassárrétek), J1a (fűzlápok)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): P2a (üde és nedves cserjések), OA (jellegtelen fátlan vizes élőhelyek)
- Natura 2000 élőhelyek: 7230 – Mészkedvelő üde láp- és sárrétek, 91E0* – Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*), 6410 - Kékperjés láprétek meszes, tözeges, vagy agyagbemosódásos talajokon (*Molinion caeruleae*)

(3) Gazdálkodáshoz kötődő általános kezelési javaslatok:

A területen érdemi gazdálkodási tevékenység nem folyik, az élőhelyi jellegzetességek alapján az nem is indokolt.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelező előírások és korlátozások

A Natura 2000 területekre vonatkozó kezelési jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység meghatározó élőhelytípusaira nincsenek.

A kezelési egység egész területe „ex lege” védett láp területén található, ezért kötelező előírásként a természet védelméről szóló 1996 évi LIII törvény megfelelő előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- Tisztító kaszálás csak az inváziós gyomnövényekkel fertőzött foltokon lehetséges. (GY104)
- A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell. (GY28).
- A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni kell. (GY31).
- A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltokat nem szabad eltávolítani. (GY32).
- A területen szóró, vadetető, szóó nem létesíthető. (VA03).

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A lápi, lápréti élőhelyekre gyakorolt kiszárító hatás csökkentése végett indokolt a területen a kisebb, vízjogi üzemeltetési engedéllyel nem rendelkező árkok végleges megszüntetése (a nagyobb léptékű vízvisszatartásos beavatkozások ismertetése a nagyobb csatornaszakaszt magában foglaló KE-10 kezelési egységnél kerülnek kifejtésre).

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A területen a zombékosok és kifejezetten lápi jellegű magassásosok túlzott mértékű becserjésedését lokálisan, időszakos beavatkozásokkal (cserjeirtás) szükséges megakadályozni.

A kezelési egység peremi részein a megjelenő tájidegen, inváziós terjedésre képes fás- és lágyszárú fajok rendszeres visszaszorítása javasolt.

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható.

(7) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(8) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység élőhelytípusai, amennyiben a megfelelő vízellátás - a vegetációs időszak számottevő részében felszíni vízborítás, illetve víztelített talaj – biztosított, különösebb beavatkozás nélkül fenntarthatók, hasznosításuk gazdálkodási szempontból sem releváns. A kezelési egység területe zombékos fizionómiája és tözeges, a vegetációs időszak nagy részében vízborított vagy víztelített talaja miatt a természetes élőhelyek sérülésének kockázata nélkül nem kaszálható vagy legeltethető; fenntartása szempontjából ez nem is szükséges. A fenntartás szempontjából a cserjésedés és az inváziós fajok terjedésének megelőzése elsődleges. Vízvisszatartás biztosítása esetén az élőhelyek állapotának javulása mellett várhatóan a cserjésedés és az inváziós fajok terjedésének kockázata is csökken. A kezelési egység területén található a jelölő faj hosszúfogú törpecsiga (*Vertigo angustior*), illetve a jelölős státuszra javasolt hasas törpecsiga (*Vertigo moulinsiana*) fontos populációi, melyek fennmaradása szempontjából kifejezetten fontos az emberi beavatkozások alacsony szinten való tartása.

KE-6 kezelési egység

A KE-6 kezelési egységhez olyan viszonylag tartós vízborítású, részben fás, többnyire fátlan mocsári/lápi élőhelyek (magassásosok, nádasok, üde cserjések) tartoznak, amelyek alapvetően

mocsári jellegük, tartós vízborításuk, részben elszigetelt elhelyezkedésük miatt nem képezik a legelőként, kaszálóként kezelt területek részét. A terület a jelölő faj hosszúfogú törpecsiga (*Vertigo angustior*), illetve a jelölős státuszra javasolt hasas törpecsiga (*Vertigo moulinsiana*) kiemelten fontos élőhelye. A kezelési javaslatok célja a kezelési egységhez tartozó élőhelyek megfelelő vízellátásának biztosítása, illetve az inváziós fajok terjeszkedésének megelőzése.

(1) Meghatározása: Viszonylag tartós vízborítású, részben fás, többnyire fátlan mocsári/lápi élőhelyek (magassásosok, nádasok, üde cserjések) tartoznak, amelyek alapvetően mocsári jellegük, tartós vízborításuk, részben elszigetelt elhelyezkedésük miatt nem képezik a legelőként, kaszálóként kezelt területek részét.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): B5 (nem zombékoló magassásrétek), B1a (nem tűzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások), OA (jellegetlen fátlan vizes élőhelyek)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): P2a (üde és nedves cserjések), RA (őshonos fafajú facsoportok, fasorok, erdősávok), D5 (patakparti és lápi magaskórósok)
- Natura 2000 élőhelyek: 6410 - Kékperjés láprétek meszes, tözeges, vagy agyagbemosódásos talajokon (*Molinion caeruleae*)

(3) Gazdálkodáshoz kötődő általános kezelési javaslatok:

A területen érdemi gazdálkodási tevékenység nem folyik, az élőhelyi jellegzetességek alapján az nem is indokolt.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelező előírások és korlátozások

A Natura 2000 területekre vonatkozó kezelési jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység meghatározó élőhelytípusaira nincsenek.

A kezelési egység egész területe „ex lege” védett láp területén található, ezért kötelező előírásként a természet védelméről szóló 1996 évi LIII törvény megfelelő előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- A területet kezeletlenül kell fenntartani, mindennemű beavatkozás tilos.(V67).
- Tisztító kaszálás csak az inváziós gyomnövényekkel fertőzött foltokon lehetséges. (GY104)
- Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki. (VA01).

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A lápi élőhelyekre gyakorolt kizárító hatás csökkentése végett indokolt a területen a kisebb, vízjogi üzemeltetési engedéllyel nem rendelkező árkok végleges megszüntetése (a nagyobb léptékű vízvisszatartásos beavatkozások ismertetése a nagyobb csatornaszakaszt magában foglaló KE-10 kezelési egységnél kerülnek kifejtésre).

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység peremi részein a megjelenő tájidegen, inváziós terjedésre képes fás- és lágyszárú fajok rendszeres visszaszorítása javasolt.

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható.

(7) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(8) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység élőhelytípusai, amennyiben a megfelelő vízellátás - a vegetációs időszak jelentős részében felszíni vízborítás, illetve víztelített talaj – biztosított, különösebb beavatkozás nélkül fenntarthatók, hasznosításuk gazdálkodási szempontból sem releváns. A kezelési egység területe a vegetációs időszak nagy részében vízborított vagy víztelített talaja miatt a természetes élőhelyek sérülésének kockázata nélkül nem kaszálható vagy legeltethető; fenntartása szempontjából ez nem is szükséges. A kezelési egység területén található a jelölő faj hosszúfogú törpecsiga (*Vertigo angustior*), illetve a jelölős státuszra javasolt hasas törpecsiga (*Vertigo moulinsiana*) fontos populációi, melyek fennmaradása szempontjából kifejezetten fontos az emberi beavatkozások minimális szinten való tartása. A fenntartás szempontjából a cserjésedés és az inváziós fajok terjedésének megelőzése elsődleges.

KE-7 kezelési egység

A KE-7 kezelési egységhez őshonos fafajú, lápi és mocsári élőhelyeknek megfelelően természetszerű, erdőnek nem minősülő nagyobb zárt facsoportok tartoznak. A kezelési javaslatok célja, ezeknek az állományoknak – mint az élőhelyi sokféleség szempontjából fontos élőhelyeknek – lehetőség szerinti természetközeli állapotban való fenntartása, és az intenzíven terjedő tájidegen fafajoktól való mentesítése.

(1) Meghatározása: Őshonos fafajú, lápi és mocsári élőhelyeknek megfelelően természetszerű, erdőnek nem minősülő nagyobb zárt facsoportok.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): RB (őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők), RA (őshonos fafajú facsoportok, fasorok, erdősávok)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): J1a (füzlápok), P2a (üde és nedves cserjések), B5 (nem zsombékoló magasságrétek), OA (jellegtelen fátlan vizes élőhelyek),
- Natura 2000 élőhelyek: 91E0* - Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)

(3) Gazdálkodáshoz kötődő általános kezelési javaslatok:

A kezelési egységhez tartozó faállományokban a fahasználatot a minimális szintre javasolt mérsékelni.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelező előírások és korlátozások

A Natura 2000 területekre vonatkozó gazdálkodási jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység meghatározó élőhelytípusaira nincsenek.

A kezelési egység „ex lege” védett láp területére eső részén kötelező előírásként a természet védelméről szóló 1996 évi LIII törvény megfelelő előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása. (E17).
- Őshonos fafajú állományok véghasználatá során átlagosan 5-20% területi lefedettséget biztosító mikroélőhelyek visszahagyása, lehetőleg az idős állomány összetételét jellemző formában. (E38).
- Inváziós fás szárú növényfajok visszaszorítása során azok mechanikai eltávolítása a növények sikeres vegyszeres irtását követően. (E73).
- Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki. (VA01).

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A lápi élőhelyekre gyakorolt kiszárító hatás csökkentése végett indokolt a területen a kisebb, vízjogi üzemeltetési engedéllyel nem rendelkező árkok végleges megszüntetése (a nagyobb léptékű vízvisszatartásos beavatkozások ismertetése a nagyobb csatornaszakaszt magában foglaló KE-10 kezelési egységnél kerülnek kifejtésre).

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható.

(7) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(8) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egységhez tartozó őshonos fafajú faállományok fontos elemei a Natura 2000 területet alkotó természetközeli élőhely-együttesnek, azonban nem megfelelő kezelés esetén intenzíven terjedő tájidegen fafajok elszaporodásával inváziós gócpontokká válhatnak, veszélyeztetve a környező jelölő élőhelyeket. A kezelési javaslatok fontos célja tehát a természetes faállományok mentesítése az inváziós fásszárúaktól. Mivel az őshonos fafajú állományok aránya a tervezési területen csekély, indokolt esetleges kitermelésük során magas területi lefedettséggel az idős állományrészletek meghagyása, és a holtfa védelme.

KE-8 kezelési egység

A KE-8 kezelési egységhez a gyepekkel, lápokkal érintkező, részben azok feltörése révén kialakított szántók tartoznak. Az ezeken folyó gazdálkodás potenciális veszélyforrást jelent a környező természetközeli élőhelyekre, és részben meggátolja azok természetes összeköttetését. A

kezelési javaslatok sorában elsődleges a szántók gyepesítése vagy erdősítése, s amennyiben az nem valósul meg, a szántóművelésre vonatkozó javaslatok a veszélyeztető hatás mérséklését szolgálják.

(1) Meghatározása: A gyepekkel, lápokkal érintkező, részben azok feltörése révén kialakított szántók, gyomos parlagok.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): T1 (egyéves intenzív szántóföldi kultúrák)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): -
- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Gazdálkodáshoz kötődő általános kezelési javaslatok:

A kezelési egység területén a természetvédelmi célkitűzéseket leginkább élőhelyrekonstrukcióként értelmezhető gyeppé, vizes élőhellyé alakítása, másodsorban őshonos fafajú erdőtelepítés szolgálja. A gyepekkel szomszédos, azokkal összefüggő, üde vagy nedves területeken elsődlegesen a gyepesítés, vizes élőhely helyreállítás javasolt, míg kissé szárazabb termőhelyű szántókon az erdőtelepítés indokoltabb. Amennyiben az nem megvalósítható, a szántóföldi gazdálkodáshoz kötődő javaslatok relevánsak.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelező előírások és korlátozások

A Natura 2000 területekre vonatkozó gazdálkodási jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység meghatározó szántóföldi élőhelytípusaira nincsenek. Az esetleges élőhelyrekonstrukció keretében helyreállítható gyepek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

A kezelési egység egész területe „ex lege” védett láp területén található, ezért kötelező előírásként a természet védelméről szóló 1996 évi LIII törvény megfelelő előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- Szántó füves élőhellyé alakítása gyeptelepítéssel. (SZ52).
- Tájidegen fűmagkeverékkel történő vetés tilos. (SZ63).
- Mezőgazdasági földterület első erdősítése. (SZ56).
- Melioráció tilos. (SZ46).
- Drénezés tilos. (SZ48).
- Az időszakos- és állandó vízállások körül 3 méteres szegélyben talajművelés nem végezhető. (SZ49).
- Kizárólag környezetkímélő besorolású növényvédő szerek alkalmazása engedélyezett. (SZ19).
- Tápanyag-utánpótlást csak szerves trágyával lehet végezni. (SZ37).

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területén élőhelyrekonstrukciós célból javasolható a szántóterületek füves élőhellyé alakítása, majd kaszálóként vagy legelőként való hasznosítása. Mivel a felhagyott

szántókra gyorsan betelepülni képes inváziós fajok (elsősorban magas aranyvessző – *Solidago gigantea*) jelentős mennyiségben vannak jelen, a természetvédelmi szempontból sikeres gyepesítést fűmagvetéssel célszerű kivitelezni. A gyeptelepítésnél réti csenkesz (*Festuca pratensis*), réti perje (*Poa pratensis*), csomós ebír (*Dactylis glomerata*), szárazabb térszínen veresnadrág csenkesz (*Festuca pseudovina*) alkalmazása javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési, fenntartási javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés elsősorban azokon a szántókon javasolható, amelyek nem érintkeznek gyepekkel. Az erdőtelepítést lehetőség szerint őshonos, tájhonos, elegyes, magas vágáskorra tervezhető fafajokkal javasolt végezni.

(8) Kezelési javaslatok indoklása:

A Natura 2000 területen a szántókon folyó gazdálkodás potenciális veszélyforrást jelent a környező természetközeli élőhelyekre (inváziós gyomok elszaporodása, tápanyag és vegyszerterhelés), és részben meggátolja azok természetes összeköttetését. Elsődleges cél ezért a szántóművelés felhagyásával gyeppé, vizes élőhely helyreállítás vagy erdőtelepítés. Amennyiben az nem megvalósítható, a szántóföldi művelés folytatása mellett a környezetkímélő besorolású vegyszerekre és a műtrágyahasználat mellőzésére vonatkozó javaslatok csökkenthetik a káros hatások kockázatát.

KE-9 kezelési egység

A KE-9 kezelési egységhez horgásztavak és azok közvetlen szegélynövényzete tartozik. A kezelési javaslatok célja a horgászati tevékenység összehangolása a tóhoz kötődő közösségi jelentőségű fajok – vidra (*Lutra lutra*), mocsári teknős (*Emys orbicularis*) igényeivel.

(1) Meghatározása: horgásztavak és annak közvetlen környezete.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): U9 (állóvizek), B1a (nem tűzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): Ac (álló és lassan áramló vizek hínárnövényzete), OB (jellegtelen üde gyepek), P2a (üde és nedves cserjések), RA (őshonos fafajú facsoportok, fasorok, erdősávok), S7 (nem őshonos fajú ültetett facsoportok, erdősávok és fasorok).
- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Gazdálkodáshoz kötődő általános kezelési javaslatok:

A horgászó jelenlegi használata a Natura 2000 célkitűzésekkel összeegyeztethető. Intanzív halastóként történő használat nem javasolt.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelező előírások és korlátozások

A Natura 2000 területekre vonatkozó gazdálkodási jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység meghatározó élőhelytípusaira nincsenek.

A kezelési egység „ex lege” védett láp területére eső részén kötelező előírásként a természet védelméről szóló 1996 évi LIII törvény megfelelő előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- A területen, a növényvédelmet kizárólag vizekre és vízben élő szervezetekre nem veszélyes minőségű anyagokkal és kizárólag inváziós növényfajok irtása céljából lehet végezni. (V01).
- A halastavakat elválasztó gátak és csatornák növényzetét egy kaszanyom szélességben szabad kaszálni közepén, hogy mindkét oldalon maradjon legalább 1-1 m kaszálatlan sáv. (V31).
- Idegenhonos halfajok visszaszorítása kötelező, idegenhonos halfaj telepítése tilos (V19).

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhelyrekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

Javasolt a tavat szegélyező fasor felújítása, pótlása során az őshonos fafajokat előnyben részesíteni, valamint kiegészítésképpen őshonos fafajú cserjés csoportokat telepíteni.

Javasolt szélesebb, legalább 5-10 méter nádas szegély megtartása a tőegységeknek a háborítatlanabb, nyugati partszakaszán.

A horgászati tevékenységhez kapcsolódó kisebb építményeket javasolt tájba illő módon, természetes anyagokból kialakítani.

A tóhoz kötődő vidraállomány táplálkozásából adódó esetleges konfliktusok enyhítése érdekében, javasolható a gazdaságilag nem értékes, őshonos „gyomhal” fajok telepítését, vagy megtartása a horgásztóban.

A kezelési egység területe jó megközelíthetősége, bejárhatósága, az ott található természeti értékek viszonylagos zavarástűrése, valamint a kiépített infrastruktúra miatt kifejezetten alkalmas helyszíne a természetvédelmi, környezeti nevelési célú bemutatásnak.

(7) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(8) Kezelési javaslatok indoklása:

A horgásztó jelenlegi használata összeegyeztethető az ahhoz kötődő közösségi jelentőségű fajok – vidra (*Lutra lutra*), mocsári teknős (*Emys orbicularis*) fenntartásával. A kisebb értékű őshonos gyomhal fajok telepítése és megtartása, valamint a szegélyező fasor cserjékkel való kiegészítése, a nádas szegély fenntartása javítja a közösségi jelentőségű fajok életfeltételeit, és részben csökkentik az azok jelenlétéből adódó esetleges konfliktusokat.

KE-10 kezelési egység

A KE-10 kezelési egység területe korábbi természetes vízfolyás kiegyenesítésével, átvágásával nagyobb csatornát (Bakta-tói III/3. folyás) foglal magába, amelyekhez önálló gazdálkodási tevékenység nem kapcsolódik, ugyanakkor élőhelyi, ökológiai folyosó funkciója és a természetes élőhelyek vízgazdálkodására gyakorolt kulcsszerepe miatt természetvédelmi kezelési feladatok kapcsolódnak hozzá.

(1) Meghatározása: Mesterséges csatorna.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): BA (fragmentális mocsári és/vagy hínárnövényzet mozaikok álló- és folyóvizek partjainál)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): OB (jellegtelen üde gyepek)
- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Gazdálkodáshoz kötődő általános kezelési javaslatok:

A csatorna nyomvonalán és a parti sávokon a mindenkori vízjogi engedélynek megfelelő működést biztosító fenntartási munkák elvégzése során a hínárkaszállást, nádvágást javasolt előnyben részesíteni a kotrással szemben. Az esetlegesen szükséges kotrásos karbantartást az élővilágot legkevésbé zavaró, a szaporodási és telelési időszakokkal legkevésbé átfedő, augusztus 1. és október 15. közötti időszakban javasolt elvégezni. Előnyben részesítendő a félszelvényű kotrás, az érintetlenül hagyott oldalon legkorábban 2 éves visszatérési idővel. A parti sáv rendezését szolgáló munkálatok időzítésére a június 15. – február 15. közötti, a meder növénytelenítésére június 15. – február 15. közötti időszak javasolható. Haváriaesetek esetében a fentieket nem szükséges figyelembe venni. A csatornák medrének kotrásából származó iszap parton történő deponálása nem javasolható, azt a területről szükséges elszállítani.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelező előírások és korlátozások

A Natura 2000 területekre vonatkozó gazdálkodási jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek.

A kezelési egység egész területe „ex lege” védett láp területén található, ezért kötelező előírásként a természet védelméről szóló 1996 évi LIII törvény megfelelő előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- A területen, a növényvédelmet kizárólag vizekre és vízben élő szervezetekre nem veszélyes minőségű anyagokkal és kizárólag inváziós növényfajok irtása céljából lehet végezni. (V01).
- Inváziós fás szárúak mechanikus irtása kötelező. (GY26)

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egységhez tartozó csatornán 2014-ben öt ponton épült vízvisszatartó műtárgy. Ezek szabályozható működtetését úgy javasolt megoldani, hogy - nem meggátolva a tél végi, kora tavaszi illetve esetleg más időszakban fellépő belvíztöbblet átvezetését - megakadályozzák, hogy

száraz időszakban a lápi élőhelyek fennmaradásához szükséges vízmennyiség eltávozzék a területről.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A csatornatöltéseken rendszeresen gondoskodni szükséges a tájidegen inváziós fajok (elsődlegesen a magas aranyvessző – *Solidago gigantea*, csicsóka – *Helianthus tuberosus*, gyalogakác – *Amorpha fruticosa*.) eltávolításáról, terjedésük megakadályozásáról. Ennek érdekében évi kétszeri kaszálás vagy szárzúzás elvégzése javasolható.

(7) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(8) Kezelési javaslatok indoklása:

A terület egészére vonatkozóan szükséges megoldani a lápi-mocsári (részben jelölő) élőhelyek és a közösségi jelentőségű fajok (kiemelten a vöröshasú unka) vízigényének biztosítását. A kezelési egységbe tartozó Bakta-tói III/3. folyás kulcsszerepet játszik a terület vízháztartásában. Emiatt szabályozható, és különösen a nyári aszályos időszak vízellátását is megoldó vízkormányzás kialakítása szükséges a csatornán. A javasolt beavatkozással kitolható az az időszak, amelynek során a láprétek vízellátása (elsősorban a talajvíz révén) megfelelő.

A kezelési egység területén található csatorna fontos élőhely a mocsári teknős (*Emys orbicularis*) és a vöröshasú unka (*Bombina bombina*) számára, amit figyelembe szükséges venni a karbantartási feladatok elvégzésekor.

A csatornatöltés néhány inváziós növényfaj jellemző terjedési felülete, ezért megfelelő kezeléssel az invázió visszaszorításáról szükséges gondoskodni.

3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés

Az élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatokat a dokumentáció 3.2.1. fejezetben, az kezelési egységekre vonatkozó kezelési javaslatokkal egységes szerkezetben tárgyalja. Az élőhelyrekonstrukciós javaslatok összefoglalóan a következők:

A terület egészére vonatkozóan szükséges megoldani a lápi-lápréti (részben jelölő) élőhelyek és a közösségi jelentőségű fajok vízigényének biztosítását. A Natura 2000 területen áthaladó csatornák kulcsszerepet játszanak a terület vízháztartásában. Emiatt szabályozható, és különösen a nyári aszályos időszak vízellátását is megoldó vízkormányzás kialakítása szükséges a csatornákon. A javasolt beavatkozással kitolható az az időszak, amelynek során a lápok, láprétek vízellátása (elsősorban a talajvíz révén) megfelelő. 2014 folyamán A KEOP-3.1.2/2F/09-11-2012-0009 azonosítójú, „Kisvízterek rehabilitációja a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén” című természetvédelmi élőhelyfejlesztési projekt keretében elkészült vízvisszatartást szolgáló eszközök üzemeltetése erre módot biztosít. A csatornán 2014-ben öt ponton épült vízvisszatartó műtárgy. Ezek szabályozható működtetését úgy javasolt megoldani, hogy - nem meggátolva a tél végi, kora tavaszi illetve esetleg más időszakban fellépő belvíztöbblet átvezetését - megakadályozzák, hogy száraz időszakban a lápi élőhelyek fennmaradásához szükséges vízmennyiség eltávozzék a területről.

A lecsapoló hatásban lokálisan számottevő szerepük van egyes kisebb, vízjogi üzemeltetési engedéllyel nem rendelkező árkoknak is, amelyek jelentős hosszúságban találhatóak a Natura 2000

területen. Ezeknek az árkoknak esetében - a lápi, lápréti élőhelyekre gyakorolt kiszárító hatás csökkentését célzó - teljes elzárás, megszüntetés javasolható. A javasolt intézkedés a KE-1, KE-2, KE-3, KE-5, KE-6 és KE-7 kezelési egységek területét érinti.

A KE-3 kezelési egység területén jelölő élőhelyek helyreállítása érdekében javasolt a cserjés növényzet nagyobb mértékű visszaszorítása. Az élőhelyrekonstrukció kívánatos eredménye, hogy a fás növényzet a kezelési egység területének 5-10%-át tegye ki. A megőrzendő fás-cserjés növényzetbe lehetőleg a tartósabb vízborítású, fűzlápi jellegű állományok és az idősebb fákat tartalmazó facsoportok tartozzanak bele.

A KE-4 kezelési egység területén élőhelyrekonstrukciós beavatkozásként javasolható az inváziós illetve magaskórós gyomnövényzet nagyobb volumenű visszaszorítása. Lehetőség szerint ezt mechanikai módszerekkel szükséges elvégezni (évi többszöri ezen belül hangsúlyosan a magas aranyvessző – *Solidago gigantea* - virágzási idejében történő kaszálás, szárzúzás), ami megfelelő elővizágyatosság mellett kiegészíthető kémiai módszerekkel. Utóbbi esetben a beavatkozást előzetes, a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett terv alapján javasolt elvégezni.

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések

A tervezési terület jelölő fajainak védelme alapvetően az élőhelyek megfelelő kezelésén keresztül biztosítható, a 3.2.1. fejezetben részletezett élőhelykezelési javaslatok alapján. Specifikus fajvédelmi intézkedések nem indokoltak.

A réti angyalgöyökér (*Angelica palustris*) állományok fenntartása az alapvető termőhelyi adottságok (kiemelten élőhelyeinek megfelelő vízellátása) esetén a becserjésedés, az inváziós és egyéb agresszív terjedésre képes fajokkal szembeni megfelelő kezelés esetén lehetséges. A tervezési területen a faj szinte teljes állománya éppen olyan területekre esik, ahol kaszálás és legeltetés elmaradása miatt igen előrehaladott a cserjésedés (KE-3 kezelési egység területe). A faj védelme érdekében ezért a legfontosabb ezeknek a gyepeknek a cserjésedéstől való mentesítése, a kaszálásos, esetleg legeltetéses használat újbóli rendszeressé tétele. A KE-2 kezelési egységhez tartozó gyepekben előforduló réti angyalgöyökér (*Angelica palustris*) populációk fenntartásához leginkább a faj igényeihez alkalmazkodó kíméletes, évi egyszeri kaszálás a megfelelő. Nagyobb kiterjedésben (15-20%), évről-évre változó helyen kaszálatlanul meghagyott foltok esetén a faj fenntartása stabilan, nagy populációban biztosítható. A szarvasmarhával történő legeltetés is alkalmas az állomány stabil – de az előbbi, ideális kaszáló használatához képest valamelyest alacsonyabb populációméret melletti – fenntartására, de csupán alacsony állatlétszám (0,2-0,4 állategység/ha) és 20-30% - egy-két éves forgóban másutt kialakított - legeléstől mentesített terület meghagyása esetén. A fentieknek megfelelő javaslatok részletesen, előírás-javaslat formájában a 3.2.1 fejezetben, a KE-2 illetve a KE-3 kezelési egységnél kerülnek érvényesítésre

A hosszúfogú törpecsiga (*Vertigo angustior*) állományai a terület lápi és mocsári élőhelyeihez kötődnek, ahol jelenleg egyáltalán nem, vagy csak kis intenzitással gazdálkodik. A faj fenntartásának elsődleges feltétele, hogy a megfelelő vízellátás biztosított legyen, ezért élőhelyei kiszáradását szükséges megelőzni. Legfontosabb élőhelyeit a kaszálástól, legeléstől érintetlenül javasolt továbbra is fenntartani (KE-5, KE-6 kezelési egységek területe), vagy csak alacsony intenzitású gazdálkodást javasolt folytatni (KE-2 kezelési egység területe). A javaslatok egyben a jelölő fajnak javasolt hasas törpecsiga (*Vertigo moulinsiana*) védelmét is szolgálják. A fentieknek

megfelelő javaslatok részletesen, előírás-javaslat formájában a 3.2.1 fejezetben, a KE-5 a KE-6 illetve részben a KE-2 kezelési egységénél kerülnek érvényesítésre

A nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) populáció fenntartása az alapvetően fátlan gyepes és vizes élőhelyek megőrzésén keresztül biztosítható. Mivel a területen megfelelő arányban található a kaszált, legeltetett, illetve az élőhelyi adottságok miatt jelenleg sem kezelt, és a javaslatok szerint is kezeletlenül fenntartandó, a lepkefaj számára alkalmas üde réti, mocsári és lápos terület, különösebb gazdálkodással kapcsolatos korlátozás a faj szempontjából nem indokolt.

A jelölő fajnak javasolt vidra (*Lutra lutra*) a KE-9 kezelési egységhez tartozó horgásztavakhoz kötődik. Állományának fenntartása szempontjából a viszonylag háborítatlan partszakaszok, gátak fenntartása, megfelelő nádas szegély és fás-cserjés növényzet biztosítása fontos. A fentieknek megfelelő javaslatok részletesen, előírás-javaslat formájában a 3.2.1 fejezetben, a KE-9 kezelési egységénél kerülnek érvényesítésre

3.2.4. Kutatás, monitorozás

Monitorozás:

A Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (NBmR) keretében a területen monitorozás nem zajlik.

A tervezés alapját jelentő 1:10.000 léptékű élőhelyterképezés, illetve a jelölő fajokra vonatkozó botanikai és zoológiai felmérés 2014-ban készült el a teljes területre nézve. A további kutatás és monitorozás tekintetében a 2014-as felmérés eredményeit célszerű alapállapotnak tekinteni.

A jövőben szükséges a területen a kijelölés alapjául szolgáló közösségi jelentőségű élőhelyek kiterjedésének és természetességének, valamint a jelölő fajok állományának nyomon követése.

A jelölő élőhelyek monitorozására javasolható 5 évente az NBmR protokoll szerinti élőhelyterképezés elvégzése. Az élőhelyek ennél ritkábban végzett monitorozása vélhetőleg nem ad megfelelő lehetőséget az esetlegesen beinduló negatív folyamatok megváltoztatását célzó idejében történő beavatkozásra. Javasolt a jelölő élőhelyek (6410 - kékperjés láprétek meszes, tőzege, vagy agyagbemosódásos talajokon [*Molinion caeruleae*], 6440 - *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei, 7230 - mészkedvelő üde láp- és sásrétek) állományainak változását is egy-egy mintavételi helyen monitorozni, erre alkalmas módszer a közösségi jelentőségű gyepekre vonatkozó módszertan.

A jelölő fajok közül a réti angyalgyökér (*Angelica palustris*) monitorozására az NBmR protokoll szerint 3 évente végzett felmérés javasolható.

A jelölő faj nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*), valamint a jelölő fajnak javasolt vidra (*Lutra lutra*) monitorozására az NBmR protokoll szerint 3 évente végzett felmérés javasolható. Ha erre kapacitáshiány miatt nincs lehetőség, akkor minimálisan az 5 évente, az élőhelyterképezéssel azonos ciklusokban végzett monitorozás javasolható.

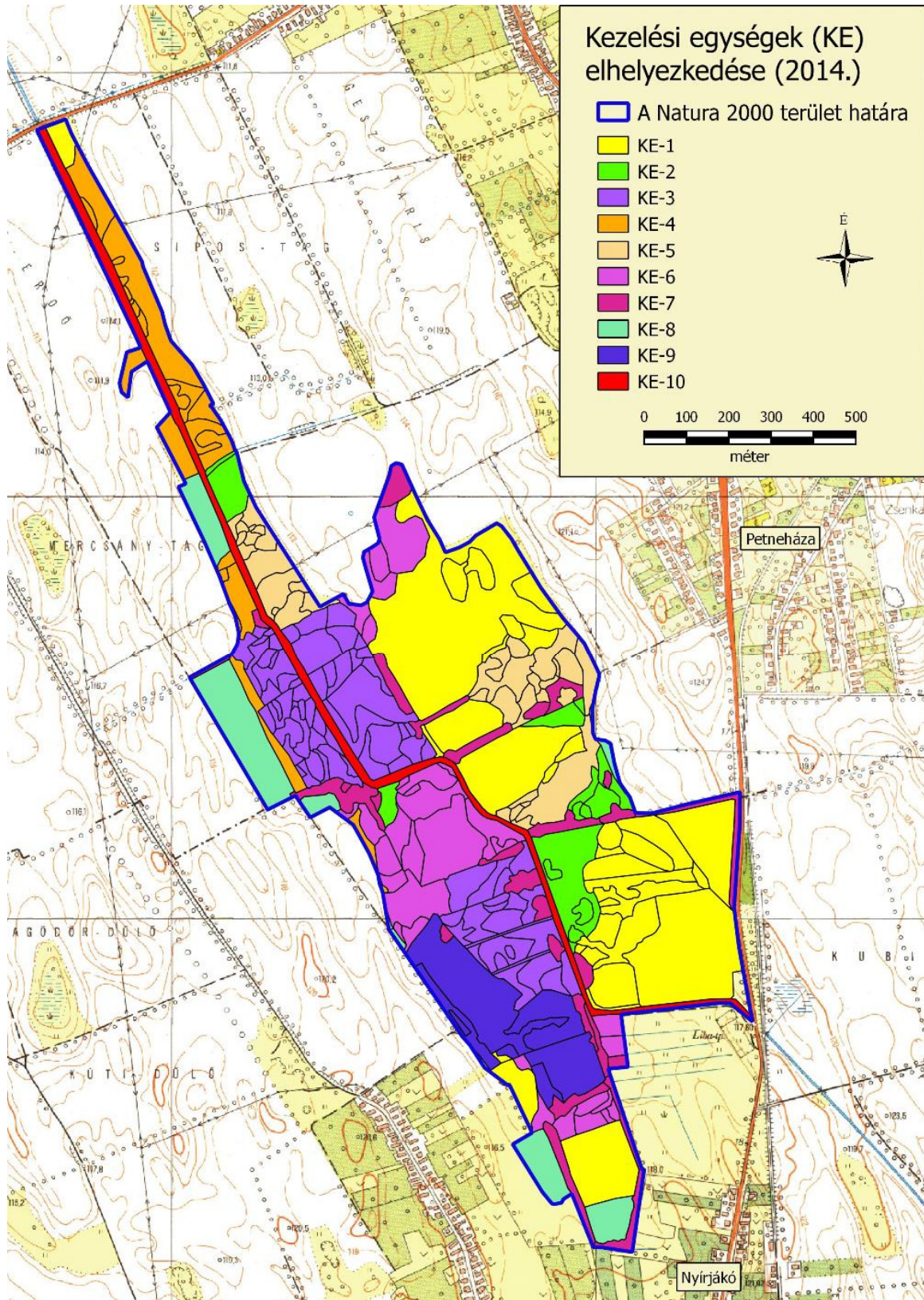
A jelölő faj hosszúfogú törpecsiga (*Vertigo angustior*), valamint a jelölő fajnak javasolt hasas törpecsiga (*Vertigo moulinsiana*) esetében, mivel élőhelyük viszonylag konzervatív és annak változása változásuk jól nyomonkövethető, az NBmR protokoll szerint 5 évente, az élőhelytérképezéssel lehetőleg azonos ciklusokban végzett monitorozás javasolható. Ha erre kapacitáshiány miatt nincs lehetőség, akkor minimálisan a 10 évente végzett monitorozás javasolt.

Kutatás:

A tervezési területre vonatkozóan javasolható a fátlan lápi-lápréti élőhelyek fásodásának-cserjésedésének vizsgálata, amelyre költséghatékony volta miatt a légifotó-elemzésen alapuló elemzési módszer ajánlható. Ennek segítségével meghatározhatók azok a helyek, ahol a fásszárúak terjedése leginkább veszélyeztetik a jelölő fátlan lápi-lápréti élőhelyet.

3.2.5. Mellékletek

A gazdálkodáshoz és egyéb területhasználathoz köthető kezelési egységek megjelenítése (2014).

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében

A tervezési terület egésze a Daru-rét (HUHN20124) különleges természetmegőrzési területbe tartozik, tehát a tervezési területre alapvetően a 275/2004 (X.8.) Kormányrendelet az irányadó.

A fent hivatkozott Natura 2000 területen belül országos jelentőségű védett természeti területek az lápként oltalmat élvező „ex lege” védett területek, melyekre a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény vonatkozik.

Ezen túl a terület egyes részei az országos ökológiai hálózat magterület övezetének részei is egyben (ld. 1.6. fejezet).

A tulajdonviszonyok pontos értelmezését megnehezíti, hogy tervezési területen hét olyan – jelentős kiterjedésű – osztatlan közös tulajdonban levő helyrajzi szám is található amelyeknek csak bizonyos alrészletei tartoznak a Natura 2000 területbe, és amelyekben magán- és állami tulajdon is előfordul. A tulajdoni arányok csak a teljes helyrajzi számokra értelmezhetően adhatók meg – az viszont összességében torz képet mutatna a Natura 2000 területen belüli tulajdoni arányokról (mivel más helyrajzi számok viszont minden alrészletük tekintetében a Natura 2000 területbe tartoznak). Ráadásul osztatlan közös tulajdonú területeknél az aranykorona-arányos területarány-számítás sem lehetséges, mivel a helyrajzi szám egy része 0 aranykorona értékű halastó.

Megközelítőleg tehát a következők állapíthatók meg a terület tulajdoni viszonyairól:

- Állami tulajdonban, vízügyi igazgatósági vagyonkezelésben van 4,57 hektár terület (csatornák).
- Állami tulajdonban és a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság Vagyonkezelésében 1/1-es tulajdonként egy helyrajzi szám van, amelynek 0,71 hektáros alrészlete tartozik a Natura 2000 területbe.
- Állami tulajdon és a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság Vagyonkezelése által érintett a területen 10 osztatlan közös tulajdonú helyrajzi szám, megközelítőleg 72 hektárnyi terület kiterjedésben, azonban ezek közül 6 helyrajzi számnak csak bizonyos alrészletei tartoznak a Natura 2000 területbe, és 4 esetben az állami tulajdon aranykorona-arányos része nagyobb, mint a Natura 2000 területbe tartozó alrészletek területe. A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság vagyonkezelői jogosultságát elsődlegesen a Natura 2000 területbe tartozó alrészletekre vonatkozóan igyekszik érvényesíteni.
- A terület többi része (eltekintve 1%-ot meg nem haladó önkormányzati tulajdontól) magántulajdonban van. Ebből összesen 34,68 hektárnyi az 1/1 tulajdon, a többi területen osztatlan közös tulajdon jellemző.

A kezelési javaslatok megvalósítása esetén a fentebb összefoglalt körülményeket kell figyelembe venni.

3.3.1. Agrártámogatások

3.3.1.1. Jelenleg működő agrártámogatási rendszerek

A jelenleg hatályos Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszer alapján a Daru-rét különleges természetmegőrzési terület Nyírjákó és Petneháza közigazgatási területeit érintve több fizikai blokkban található. A fizikai blokkok területnagyságának mintegy 70 %-a mezőgazdaságilag

támogatható területre esik, melyre agrártámogatás igényelhető.

A fizikai blokkban gazdálkodó mezőgazdasági termelők számára az alábbi agrártámogatási források érhetőek el:

MEPAR Blokkazonosító	teljes terület (ha)	támogatható terület (ha)	KAT
TDCVW-H-11	6,92	6,92	-
TV9FW-H-11	1,14	1,04	-
TLM2W-5-11	7,04	6,18	-
TV72W-1-11	41,42	26,95	-
TVU2W-M-11	18,86	14,9	-
TM5VX-K-11	20,38	16,86	-
TX28X-5-11	0,88	0,82	-
TMM33-D-11	7,18	0,71	-
TMWH3-3-11	8,42	4,61	-
TN3H3-9-11	1,17	0,98	-
TN893-8-11	3,99	3,86	-

Egységes területalapú támogatás (SAPS)

A támogatás mértékéről évente a vidékfejlesztésért felelős miniszter dönt miniszteri rendeletben. A támogatási összeg megközelítőleg 65.000 Ft/ha/gazdálkodási év. A támogatás igénybevételének feltétele, hogy a gazdálkodó maradéktalanul tartsa be az 50/2008.(IV.24.) FVM rendeletben foglaltakat, amely a Helyes Mezőgazdasági és Környezeti állapot feltételrendszerét tartalmazza.

Agrár- környezetgazdálkodási támogatás (AKG)

Középhosszú távú (5 gazdálkodási év) támogatási rendszer, melynek feltételeit a vidékfejlesztésért felelős miniszter által kiadott miniszteri rendelet szabályozza. Jelenlegi, 2009. és 2014. közötti időszakban a 61/2009. (V.14.) FVM rendelet hatályos. Jelen Natura 2000 területen a támogatási rendelet gyep hasznosítási irányú horizontális célprogramjai vehetőek igénybe, ugyanis a Daru-rét különleges természetmegőrzési terület nem esik bele Magas Természeti Értékű Területek zónalehatárolásaiba. A terület hosszú távú fenntartásához csak részben megfelelőek a horizontális célprogramokban elérhető kiegészítő támogatások. Az elérhető támogatás mértéke az extenzív gyepgazdálkodás célprogramban legeltetéses hasznosítás esetén 77 Eurónak megfelelő forintösszeg, kaszálásos hasznosítás esetén 40 Eurónak megfelelő forintösszeg. Ökológiai gyepgazdálkodás célprogramban legeltetéses hasznosítás esetén 85 Eurónak megfelelő forintösszeg, kaszálásos hasznosítás esetén 48 Eurónak megfelelő forintösszeg érhető el.

Kötelező földhasználati előírások ellenértékéért igényelhető kompenzációs jellegű kifizetések

Tekintettel arra, hogy a 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet alapján földhasználati előírások vannak hatályban a gyepterületekre vonatkozóan, a 128/2007. (X.31.) FVM rendelet alapján a Natura 2000 gyepterületeken történő gazdálkodáshoz területalapú, kompenzációs támogatás vehető igénybe, melynek értéke 38 EUR/ha évente.

Önkéntesen vállalt előírások nyomán igényelhető mező- és erdőgazdálkodási támogatások

Az agrár-környezetgazdálkodási célprogramok közül az ország egész területén (a támogatható területeken) igénybe vehető *horizontális* szántóföldi, gyepgazdálkodási és ültetvény célprogramok érhetőek el a 61/2009. (V.14.) FVM rendelet jelenleg hatályos rendelkezései alapján.

Nem termelő mezőgazdasági beruházások

A 33/2008. (III.27.) FVM rendelet alapján támogatás vehető igénybe olyan földhasználati intézkedésekre, amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, ez által növelik a Natura 2000 területek közjóléti értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez.

Az agrártámogatások és Natura 2000 kompenzációs támogatások igénybe vételére vonatkozó információk

Rendelkezésre álló információink alapján az agrártámogatások igénybevétele csupán a nagyobb földterülettel rendelkező gazdálkodók részéről jellemző, ami a Natura 2000 gyep-területek kompenzációs támogatására is igaz. A Daru-rét esetében ez a teljes területnek csak viszonylag kis részét teszi ki, ugyanis a kedvezőtlen birtokszerkezet (nagy arányban vannak sok tulajdonos által érintett osztatlan közös helyrajzi számok), illetve a nem támogatható területek nagy kiterjedése miatt sok a mindenfajta kezelés nélkül maradt területek aránya.

3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

Kifejezetten Natura 2000 területekre jelenleg a Natura 2000 gyep- és erdőterületekre vonatkozóan létezik kompenzációs kifizetés. Látható azonban, hogy jelenleg nincsen hatályban szántó és halastó művelési ágú, valamint egyéb természetvédelmi szempontból fontos élőhelyre (láprét, vizes élőhelyek stb.) kidolgozott földhasználati előírás, illetve ez alapján kompenzációs kifizetés. Ebből adódóan ezekre a területekre csupán az egyéb földhasználati korlátozások (nitrát területekre, védett területekre vonatkozó) vannak érvényben, speciális faj és élőhelyvédelmi intézkedések nincsenek.

A Natura 2000 gyep-területekre vonatkozó jelenlegi földhasználati előírások általános értelemben olyan gyephasználatot támogatnak, amely országos léptéket tekintve általában szükségesek a gyep-ek természetességének megőrzéséhez. Ugyanakkor általánosságukból következően nem képesek kezelni olyan helyi és speciális problémákat, amelyek éppen a jelölő értékek miatt fontosak (egyes kivételes esetekben akár ellent is mondhatnak a Natura 2000 célkitűzéseknek). A fenntartási terv egyik szerepe éppen azoknak a lokális kezelési feladatoknak a meghatározása, amelyek támogatási rendszerbe való beépítése a Natura 2000 célkitűzések szempontjából szükséges.

A jelenlegi agrártámogatási rendszer további jelentős korrekcióra szoruló hiányossága, hogy nem ösztönzi a természetvédelmi szempontból fontos gazdálkodói beavatkozásokat a nem hasznosított mezőgazdasági területeken. Egyúttal nem is teszi érdekeltté a gazdálkodót abban, hogy azok a nem hasznosított mezőgazdasági területek, amelyek éppen a hasznosítás hiánya miatt őriznek értékes közösségi jelentőségű élőhelytípusokat, fajokat - megfelelő (vagy jobb illetve nagyobb) állapotban

és kiterjedésben fennmaradjanak.

A Daru-rét fenntartási tervének tanulságai alapján az agrártámogatási rendszer módosításával, bővítésével, kiegészítésével kapcsolatban a javaslatok két szintre bontva képzelhetők el:

Kötelező szint: A terület jelenlegi állapotának megőrzése érdekében szükséges tevékenységek, amelyeket minden Natura 2000 földhasználóra kötelező érvényűen szükséges érvénybe léptetni. Ez a kötelező földhasználati szabályok kibővítésével, illetve a meglévő szabályok módosításával/összehangolásával, és a hozzájuk kapcsolódó kompenzációs kifizetések megváltoztatásával léptethető életbe. A Daru-rét Natura 2000 terület vonatkozásában ebbe a körbe illeszthető eszközök a következők:

- A gyepként nem hasznosítható vizes élőhelyek (mocsarak, lápok) területén a vízelvezetés, a feltörés, trágyakiszórás, szálas takarmány tárolásának tilalma, és az inváziós fajoktól való mentesítési kötelezettséget szolgáló eszközök.
- A Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásai jelenleg kötelező érvénnyel, 5-10% között határozzák meg a kaszálással hasznosított gyepek esetében a kaszálatlanul hagyandó terület nagyságát. Javasolható a jelenlegi szabályozás módosításával a kaszálatlanul hagyott terület nagyságának tágabb határok közötti meghatározása.

Önkéntes szint: A terület természeti állapotának javítását szolgáló eszközök, amelyek az egyes területek, kezelési egységek sajátosságainak megfelelően önkéntes vállalat alapján ösztönzik a területhasználót az élőhelyek állapotának javítására, a közösségi jelentőségű fajok populációinak erősítésére. Ezek az eszközök ilyen értelemben átmenetet mutatnak az élőhelyfejlesztési-élőhelyrekonstrukciós támogatások irányába, de nem jelentenek olyan mértékű beavatkozást, ami kifejezetten nagy beruházási igényűek. A Daru-rét Natura 2000 terület vonatkozásában ebbe a körbe illeszthető eszközök a következők:

- Natura 2000 területeken becserjésedett, vagy befásodott gyepeken a füves élőhely visszaállítását ösztönző eszközök.
- A gyepként nem hasznosítható vizes élőhelyek (mocsarak, lápok) területén a cserjésedés, fásodás meghatározott (de az egyes területekre differenciált mértékű) visszaszorítását szolgáló eszközök.
- A Natura 2000 gyepterületeken a legeléstől kímélt területrészek kialakítását ösztönző eszközök.
- Az elnádásodott, elgyomosodott lápi-lápréti területek kíméletes gyepgazdálkodásra alkalmas állapotba („lápkaszálló”) való alakítását szolgáló eszközök.
- A Natura 2000 területen található, inváziós fajokkal nagy mértékben fertőzött gyepterületek mentesítését, gyepgazdálkodásra alkalmas állapotba való alakítását szolgáló eszközök.
- A Natura 2000 területen található szántókon a környezetkímélő növényvédő szerek használatát ösztönző eszközök.
- A Natura 2000 területen található szántókon a műtrágyahasználat csökkentését ösztönző eszközök.
- A Natura 2000 területen található szántók gyepké, vizes élőhellyé alakítását, erdősítését ösztönző eszközök.

A jelenlegi támogatási rendszer nem teszi érdekeltté a gazdálkodókat a nem hasznosított mezőgazdasági területek megőrzésében, hanem jellemzően azok eltüntetésére ösztönöz.

Mivel ezek a területek nem támogatható területrészek, a támogatható terület maximalizálása érdekében a gazdálkodók gyakran eltüntetik a szegélyvegetációt, cserjéseket, kaszálják az értéktelen szénát adó, vagy vízállásos területeket is, amelyeken korábban nem folytattak intenzív jellegű gyepgazdálkodást. Ez a helyzet úgy javítható, ha agrártámogatás lesz igényelhető a nem művelt területekre, azaz nemcsak a kivett művelési ágú területekre, hanem a művelés alatt álló területek egyes részterületeire is.

A Natura 2000 területek közötti koherencia biztosítása érdekében fontos lenne a természeti területek és az ökológiai hálózatba tartozó területek kedvező állapotának megőrzése a Natura 2000 területeken kívül is.

A fenti problémára megoldás lehet, ha a természetvédelmi szempontból értékes, de gazdaságosan nem művelhető területek is legalább minimális mértékben támogathatóak lennének, ezáltal nem lennének teljesen haszontalanok a tulajdonosok, földhasználók számára.

A támogatási rendszer kialakítása során figyelembe kellene vennie a támogatásra benyújtott terület természetvédelmi értékességét, sajátos ökoszisztéma szolgáltatásait, az ott megtalálható, elkülönülő élőhelyfoltok természetességi értékét és a jó természetességgű területeken vagy részterületeken azoknak a fennmaradását segítő gazdálkodást vagy akár a „nem beavatkozást” kellene ösztönözni.

3.3.2. Pályázatok

A területen jelenleg egy természetvédelmi relevanciájú pályázat megvalósítása van folyamatban. A KEOP-3.1.2/2F/09-11-2012-0009 azonosítójú, „*Kisvízterek rehabilitációja a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén*” című projekt keretében (Kedvezményezett: Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság; megvalósítási időszak: 2012. 09. 03 - 2015. 01.03; az Európai Unió és Magyar Állam által nyújtott támogatás összege: 354 337 312 Ft) vízvisszatartást célzó beavatkozás történik. A projekt keretében a területen keresztülhaladó csatornán (Bakta-tói III/3 folyás) 2014-ben öt ponton épült vízvisszatartó műtárgy. Ezek szabályozható működtetésével megoldható, hogy - nem meggátolva a tél végi, kora tavaszi illetve esetleg más időszakban fellépő belvíztöbblet átvezetését – megakadályozható legyen, hogy száraz időszakban a lápi élőhelyek fennmaradásához szükséges vízmennyiség eltávozzék a területről.

3.3.3. Egyéb

A tervezési területre nincs egyéb javaslat.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

Kifejtve a 3.4.2. pont alatti táblázatban, összevontan a kommunikáció címzettjeivel.

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

<i>Felhasznált kommunikációs eszközök:</i>	<i>A kommunikáció címzettjei:</i>	<i>Időpont, helyszín</i>	<i>Egyéb információ</i>
a) terepbejárás	a) gazdálkodók b) a Natura 2000 területtel érintett földrészletek tulajdonosai és vagyonkezelői e) a Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok o) egyéb indokolt célcsoport: helyi lakosság	2014.08.27. Petneháza	Részvevők száma: 3
b) falufórum	a) gazdálkodók b) a Natura 2000 területtel érintett földrészletek tulajdonosai és vagyonkezelői e) a Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok o) egyéb indokolt célcsoport: helyi lakosság	2014.08.27. Petneháza	Részvevők száma: 16
d) önkormányzati közzététel	a) gazdálkodók b) a Natura 2000 területtel érintett földrészletek tulajdonosai és vagyonkezelői e) a Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok o) egyéb indokolt célcsoport: helyi lakosság	2014. augusztus (Nyírfákó, Petneháza)	Kifüggesztés darabszáma: 2
e) honlap	a) gazdálkodók b) a Natura 2000 területtel érintett földrészletek tulajdonosai és vagyonkezelői e) a Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok o) egyéb indokolt célcsoport: helyi lakosság	2013.11.14 -től folyamatosan	http://www.emisszio.hu/n2 + facebookon megosztva
f) érintettek levélben vagy e-mailben történő megkeresése és tájékoztatása	e) a Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok	2014. július és augusztus	Kiküldött levelek darabszáma: 65

<i>Felhasznált kommunikációs eszközök:</i>	<i>A kommunikáció címzettjei:</i>	<i>Időpont, helyszín</i>	<i>Egyéb információ</i>
h) sajtóesemény (sajtótájékoztató, sajtókonferencia)	a) gazdálkodók b) a Natura 2000 területtel érintett földrészletek tulajdonosai és vagyonkezelői e) a Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok) egyéb indokolt célcsoport: helyi lakosság	2013.12.11. 2014.01.30. 2014.07.30.	10 sajtó- megjelenés

A társadalmi egyeztetés szöveges ismertetése:

- Falufórum időpont és helyszín egyeztetés történt Petneháza Község Önkormányzatával.
- A fenntartási terv letölthetővé vált és a véleményezhetőségről cikk jelent meg a kommunikációt végző szervezet honlapján.
- A fenntartási terv véleményezhetőségéről sajtótájékoztató került megrendezésre, melynek eredményeképpen 10 sajtómegjelenés történt (térsvégi televízió, térsvégi rádió, országos hetilap, megyei napilap, internetes hírportálok).
- Az érintettek jelentős köre a fenntartási terv társadalmi egyeztetésének folyamatáról, a tervek véleményezhetőségéről, a véleményezés módjairól és határidejéről postai levélben (és amennyiben az elérhetőség rendelkezésre állt, kiegészítő jelleggel e-mailben is) értesítésre került. Az értesítő levelek célcsoportok szerinti egyedi összeállítással kerültek kiküldésre. A társadalmi egyeztetés során a hatóságoknak és egyéb államigazgatási szerveknek, valamint kezelőknek és egyéb érintetteknek küldött értesítő levelek tartalmazták a kommunikációt végző E-misszió Egyesület által tárgyidőszakban társadalmi egyeztetésre bocsátott összes Natura 2000 terület fenntartási terveinek véleményezhetőségére vonatkozó információkat (terület kód, név, érintett települések, véleményezési határidők stb.). A címzettek köre:
 - Érintett önkormányzatok (2 levél)
 - Natura 2000 támogatást 2011-2014 között igénybe vevő helyben élő gazdálkodók, továbbá a HNPI-től földterületeket bérlő gazdálkodók (1 levél).
 - Azon földrészletek helyben élő magán tulajdonosai, amelyek a tervezési területen belül érintettek a jelölő élőhelyeket és fajokat, valamint kiemelt természeti értéket és/vagy konfliktusforrást hordozó, természetvédelmi szempontból legfontosabbnak ítélt területrészekben (28 levél). (A területen tulajdonosként érintett önkormányzatok és a magyar állam vagyonkezelői külön levélben kerültek értesítésre.)
 - Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal
 - Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal
 - Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal
 - Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Törvényességi Felügyeleti Főosztály

- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Törvényességi Felügyeleti Főosztály
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal, Törvényességi Felügyeleti Főosztály
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Földművelésügyi Igazgatóság
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Földművelésügyi Igazgatóság
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal, Földművelésügyi Igazgatóság
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Növény- és Talajvédelmi Igazgatóság
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Növény- és Talajvédelmi Igazgatóság
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal, Növény- és Talajvédelmi Igazgatóság
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Közlekedési Felügyelőség
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Közlekedési Felügyelőség
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal, Közlekedési Felügyelőség
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Földhivatal
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Földhivatal
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal, Földhivatal
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Építésügyi Hivatal
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Építésügyi Hivatal
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatal, Örökségvédelmi Osztály
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal, Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatal
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Erdészeti Igazgatóság, Erdőfelügyeleti és Hatósági Osztály, Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Területi Iroda
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Erdészeti Igazgatóság, Erdőfelügyeleti és Hatósági Osztály
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal, Erdészeti Igazgatóság
- Felső-Tisza-vidéki Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség
- Tiszántúli Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség
- Észak-magyarországi Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség
- Felső-Tisza-vidéki Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság
- Tiszántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság
- Észak-magyarországi Vízügyi Igazgatóság

- Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság
- Nemzeti Földalapkezelő Szervezet
- Nemzeti Földalapkezelő Szervezet Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Területi Iroda
- Nemzeti Földalapkezelő Szervezet Hajdú-Bihar Megyei Területi Iroda
- Nemzeti Földalapkezelő Szervezet Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Területi Iroda
- Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal
- Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei kirendeltség
- Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal Hajdú-Bihar megyei kirendeltség
- Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal Borsod-Abaúj-Zemplén megyei kirendeltség
- Nemzeti Agrárgazdasági Kamara Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Igazgatóság
- Nemzeti Agrárgazdasági Kamara Hajdú-Bihar megyei Igazgatóság
- Nemzeti Agrárgazdasági Kamara Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Igazgatóság
- Vadásztársaságok Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Szövetsége
- Országos Magyar Vadászkamara Hajdú-Bihar megyei Területi Szervezete
- Hajdú-Bihar megyei Vadgazdálkodók és Vadászok Szövetsége
- Országos Magyar Vadászkamara Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Területi Szervezete
- Vadászok és Vadgazdálkodók Észak-Magyarországi Területi Szövetsége
- Magán Erdőgazdálkodók Országos Szövetsége
- Vízgazdálkodási Társulatok Országos Szövetsége (VTOSZ)
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Önkormányzat Területfejlesztési és Költségvetési Főosztály
- Hajdú-Bihar Megyei Önkormányzat Fejlesztési, Tervezési és stratégiai Osztály
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Önkormányzat Hivatala, Terület és Vidékfejlesztési Osztály
- Észak-Alföldi Regionális Tanács
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Fejlesztési Ügynökség Kht.
- Észak-magyarországi Regionális Fejlesztési Ügynökség (2 levél)
- Sporthorgász Egyesületek Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Szövetsége
- Hajdú-Bihar Megyei Horgászszervezetek Szövetsége
- Horgász Egyesületek Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Szövetsége
- Erdészeti szakirányítók (19 levél)

- Agrárkamari tanácsadók (128 levél)
 - Falugazdász területi irodák (17 levél)
 - Vadásztársaságok (83 levél)
 - Vízgazdálkodási társulatok (19 levél)
 - Horgász egyesületek (106 levél)
 - Halászati hasznosítók (8 levél)
 - NYÍRERDŐ Nyírségi Erdészeti Zrt.
- A meghirdetett időpontban és helyszínen megtartásra került a falufórum, melyről emlékeztető és fotódokumentáció készült. A fórumon 16 fő vett részt.
 - A meghirdetett időpontban és helyszínen megtartásra került a terepbejárás, melyről jegyzőkönyv készült. A terepbejáráson 3 fő vett részt.
 - Az érintett önkormányzatok (Nyírájkó, Petneháza) 2014. augusztusában kifüggesztették a fenntartási tervet.
 - A beérkezett véleményeket és észrevételeket összefoglaltuk és megküldtük a tervekészítőnek, valamint a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóságnak.

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

A legfontosabb beérkezett észrevételek:

Kommunikáció címzettje	Visszajelzett? (tartalom)	Hogyan?	Beépült a tervbe?	Hogyan? Ha nem épült be, miért?
Tulajdonosok, vagyongazdálkodók	Igen (A libával való legeltetés problémájának felvetése. A terület cserjésedése).	fórumon megjelentek	nem	A terv módosítását igénylő észrevétel nem történt.
Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Közlekedési Felügyelőség	Igen (Növény telepítést a „Közutak tervezése” című ÚT 2-1.201. számú utügyi műszaki előírásban foglaltaknak megfelelően kell elvégezni. Vasút környezetében történő növénytelepítéskor 206198. (XII.21.) KM rendelet, és a közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. tv. 42/A § (1) bekezdésének betartása.)	levélben	nem	A terv módosítását igénylő észrevétel nem történt.
Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatal	igen (Szervezetük a másodfokú hatósági feladatokat látja el. Építésügyi általános feladatkörben első fokú hatóságként a járásszékhely szerint települési önkormányzatok jegyzői, illetve járási építésügyi hivatalok járnak el).	levélben	nem	A terv módosítását igénylő észrevétel nem történt.
Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal,	igen (A fenntartási tervnek igazodnia kell a	levélben	nem	A terv módosítását

Kommunikáció címzettje	Visszajelzett? (tartalom)	Hogyan?	Beépült a tervbe?	Hogyan? Ha nem épült be, miért?
Erdészeti Igazgatóság, Erdőfelügyeleti és Hatósági Osztály	2009. évi XXXVII. törvény 112 § (3) bekezdés 2. pontja alapján kihirdetésre került erdőtervrendeletek előírásaihoz, valamint az Országos Erdőállomány adatai és előírásaihoz.)			igénylő észrevétel nem történt.
Felső-Tisza-vidéki Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság	igen (Felhívták a tervező figyelmét a kötelező vízgazdálkodási szakfeladatok ellátására. Ismertették a folyamatos fenntartási, karbantartási feladatokat. Javasolták a csatornák funkcióinak – belvízelvezető ill. természetvédelmi célok összehangolása céljából történő – jövőbeli felülvizsgálatát. Az esetleges vízvisszatartási beavatkozások esetében előzetes hatásvizsgálat igényére hívták fel a figyelmet.)	e-mailben	igen	Részletes véleményében a javaslatok gyakorlati megvalósításával kapcsolatos valós nehézségeket, a jelenlegi kezelési gyakorlatot, ezek ellentmondásait kifejtette. A terv megalapozó dokumentációjában an hivatkozunk ezekre, ugyanakkor a terv által megfogalmazott konkrét javaslatokon nem volt indokolt módosítani.
Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság	igen (Véleményezték a terv megalapozását szolgáló élőhelytérképet, a jelölő élőhelyek azonosítását. A jelölő státusra javasolt fajokat véleményezték. Javaslatot tettek a réti angyalgyökér (<i>Angelica palustris</i>) élőhelyeinek kezelésére)	fórumon és terepbejáráson megjelentek, írásban javasoltak	igen	Véleményüket (jelölő élőhelyek azonosítása élőhelytérkép adatai alapján, jelölő státusra javasolt fajok, kaszálási, legeltetési javaslatok egyeztetése réti angyalgyökér élőhelyeken) a szakmai tervező a fenntartási tervbe ill. a megalapozó dokumentációba beépítette.

A legfontosabb észrevételek, amelyek alapján a terv módosításra került:

A Felső-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság írásos véleményében szereplő szempontok - amelyek a tervben szereplő javaslatok gyakorlati megvalósításával kapcsolatos valós nehézségeket, a jelenlegi

kezelési gyakorlatot, ezek ellentmondásait fejtették ki - a terv megalapozó dokumentációjában kerültek feltüntetésre.

A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság munkatársai véleményezték a terv megalapozását szolgáló élőhelytérképet, javaslatokat tettek a közösségi jelentőségű élőhelyek értelmezésére vonatkozóan, illetve a jelölő státusra javasolható élőhely tekintetében történt a terv végleges változatára vonatkozó konzultáció. A jelölő növényfaj legfontosabb populációit tartalmazó kezelési egységek pontos kezelési javaslataiban (kaszálás, legeltetés módja, cserje visszaszorítás) egyeztetett javaslat került a terv végleges változatába.